

Mše svatá

podle obřadu církve východní,
jak se konává
u sjednocených katolických
- - - - Východanů - - - -
s přídavkem rozličných modliteb týkajících
se jednoty církevní.

V Kroměříži.

Vydal „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou
blahoslavené Panny Marie“. — Tiskem J. Slováka v Kroměříži.

Nihil obstat.

Dr. **Richard Špaček**,
censor.

No. 10.507.

Imprimatur.
Curia Archiepiscopalis Olomucii,
die 21. Julii 1911.

Pro vicario generali:

Henricus Geisler,
Cancellarius.

Nejsvětější Rodičce Boží, Nejblahoslavenější, bez
———— poskvrny hříchu Počaté ————

Panně Marii

jakožto naší milé Paní Nejsvětější Svátosti oltární
co nejpokorněji věnuje a zasvěcuje dílo toto Jí
jakožto Paní, Přímluvkyni a Matce své zcela
———— poddaný ————

SLUŽEBNÍK

s, nejuctivější a nejpokornější prosbou, aby ráčila
očima svého milosrdenství na svěřené její ochraně
dílo sjednocení všech církví křesťanských milostivě
shlédnouti a svojí ustavičnou přímluvou u svého
———— Božského Syna ————

Ježíše Krista

obzvláště při nejdražší oběti mše sv. k božskému
uskutečnění díla toho napomáhati, jevíc se takto
jakožto v nové poctě Matka Jednoty křesťanské
v čele všech svatých Patronů církevní Jednoty,
- - zvláště pak našich sv. Cyrilla a Methoda. - -

**Sv. Josafat, arcibiskup, mučenník a patron unie
církvní v rouše bohoslužebném.**

PŘEDMLUVA.

Nebo od východu slunce až na západ, veliké jest jméno mé mezi národy: a na každém místě kadí se a obětována bývá jménu mému obět čistá: neboť veliké jest jméno mé mezi národy, praví Hospodin zástupů. Malachiáš 1, 11.

Otče, prosím, aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně i já v tobě, aby i oni v nás jedno byli: aby uvěřil svět, že jsi ty mne poslal.
Jan 17, 21.

Kniha tato má posloužiti hlavně praktické potřebě, která se jeví od mnoha let, kdy na našem posvátném Velehradě konává se již skoro pravidelně každého roku mše svatá též dle obřadu východního. Pisatel řádků již před mnoha léty, pozoruje horlivé účastenství přítomných při mši svaté sloužené od kněží unitů, pomýšlel jak by bylo možno učiniti účastníkům obřady liturgie východní srozumitelnějšími, by mohli ony mnohé úkony a modlitby nám neznámé s větším užitkem duchovním sledovati, i odhodlal se sestaviti modlitební příručku, která by aspoň poněkud účelu takového dosáhla. Kniha jest zpracována dle bohoslužebných knih sjednocených Řeko-Slovanů, zvláště pak dle »malého missálu« zvaného Liturgija

sv. Joanna Zlatoustago, vydaného od důst. OO. Basiliánů v Žovkvi, v Haliči, jehož unitští kněží používají i na Velehradě při tiché mši svaté. Není to ovšem úplný překlad celé liturgie sv. Jana Zlatoustého; podáno však všechno, co zdálo se ku snadnějšímu porozumění nejprůhodnějším. Zvláště pak uvedeny ony četné modlitby, které při zpívané mši sv. lze slyšeti a které konají jáhnové, jakož i odpovědi choru (zpěváků). Nejvíce viděla se potřeba, aby bylo zevrubně uvedeno, zvláště všechno, co se koná mezi «velkou ekteníí» na začátku mše sv. až do evangelia a pak mezi evangeliem a Credo, podobně i ku konci mše sv. a bezprostředně po ní. Doby tyto jsou dle východního obřadu vyplněny mnohými obřady a modlitbami, tak že neznajícím blíže liturgie východní byly by části ty zvláště při slavnostní mši sv. snad příliš dlouhými a málo pochopenými, na škodu duchovního prospěchu.

Z téže příčiny poukázáno též již před začátkem mše sv. a pak v poznámkách v obřadu mše svaté samé na zvláštní obřady, které se dějí při pontifikální mši svaté dle obřadu východního, jaká byla slavnostním způsobem konána na Velehradě r. 1909. o slavnosti Apoštolátu sv. Cyrilla a Metoděje a unionistického sjezdu.

Modlitby podány zde na prvním místě ve staroslovanském jazyku církevním s překladem českým v závorkách buď o sobě

za textem původním aneb při jednotlivých, méně nám srozumitelných slovech.

Za tímž účelem i rozdělení mše svaté uvedeno dle způsobu, jak části mše svaté u nás se nazývají. Rozdělení v obřadu východním obvyklé podřaděno takto rozdělení nám známému.

Přepis z písmen cyrillských přispůsoben pravopisu našemu českému; nesouhlasí však úplně s výslovností církevně-slovanského jazyka běžnou nyní u kněží unit-ských; jen ony části modliteb, které odpovídají zpěváci, podány úplně dle výslovnosti, jaká jest v obyčeji nyní u kněží sjednocených, na př. v diecesi lvovské (u OO. Basilianů). Převládá tam výslovnost tvrdá při našem i; g se čte jako naše h (Jedynorodnyj Syne, Hospody); ě jako naše i (na př. Prisno-Děva = Prisno-Diva, nyní = nyní). V první hlavní části knížky této podává se sv. liturgie obšírněji s patřičnými poznámkami a záhodno k vůli většímu užítku stať tuto přečísti sobě dříve, nežli se knížky použije při mši svaté samé.

Ku konci jsou přidány dvě přehledné tabulky.

Na první (A) z nich jest podán přehled mše svaté ve třech sloupcích (1. nejhlavnější obřady, 2. slova kněze neb jáhna, 3. odpovědi lidu neb chóru).

Na druhé tabulce (B) uprostřed uveden celý řád mše svaté, na krajích s obou stran některé zevnější úkony, z nichž lze poznati,

která část mše sv. se právě v té chvíli koná. Tato poslední tabulka zpracována dle «Řádu mše svaté» vydaného před léty v Praze v k. a. knihtiskárně.

Ku konci knihy připojen «Přídavek» modliteb týkajících se jednoty církevní nebo s jednotou a sjednocením jejím blíže souvisejících. Přihlíženo zde k oběma obřadům. Přídavek tento pokládáme za velmi důležitý jako vůbec velmi důležitou jest právě modlitba v záležitosti kýženého sjednocení církevního. A proto snažně prosíme všechny, kdož knížky této používati budou, aby modliteb v přídavku sobě povšimnuli a je horlivě konávali jak při velehradských slavnostech samých, zvláště při mši svaté zde vyložené, jakož i vůbec i na dále při svých pobožnostech.

Nejvroucnějším přáním naším jest, aby knížečka tato hojně prospěla účastníkům slavností velehradských, by zvláště pomocí její mohli mši svatou slavenou dle obřadu východního v pravdě pozorně, uctivě a nábožně slyšeti, a svojí modlitbou přispěli k dosažení účelu těch krásných, jinde nikde nevidaných slavností sv. víry naší katolické, jenž jest unie, sjednocení všech rozkolníků vých. se střediskem sv. jednoty, s náměstkem Ježíše Krista na zemi, s viditelnou hlavou jeho sv. církve, sv. Otcem, Papežem Římským. Kéž nepatrná tato knížečka modlitební jest milou památkou na pobožnosti velehradské všech poutníků k naší

kolébce křesťanství stojící pod ochranou Marie Panny a svatých našich apoštolů, sv. Cyrilla a Methoděje! Kéž jest i na dále stálým povzbuzením, aby pak i v domovech svých pamatovali, zvláště při mších svatých, na toto veliké dílo a k němu modlitbou a jinými dobrými skutky, jakož i povzbuzováním ostatních horlivě napomáhali.

Svatá Panno Maria, svatí Cyrille a Methoději, orodujte za nás.

Na slavnost knížat apoštolských, svatých Petra a Pavla.

P. A. S. M.

ÚVOD.

O liturgii východní (cařihradské).

Slovem «liturgie» rozumí se na východě oběť mše sv., která se proto nazývá též «božestvonnaja liturgija; celebrování = liturgisanije»; mši sv. sloužiti, celebrovati «liturgisati».

Ku slavení mše sv. používá se na východě hlavně formuláře dle sv. Jana Zlatoustého, a nazývá se proto liturg. sv. Jana Zlat. doslovně Liturgija iže v svjatych Otca našego Joanna Zlatoustago. Vlastně však nepochází od tohoto velikého učitele církevního, nýbrž byla od něho dle dřívější delší liturgie upravena a zkrácena. Téhož formuláře užívá se zpravidla každodenně a sice skoro beze změny; jen epištola a evangelium a některé antifony (tropary) se mění dle svátku neb tajemství toho dne slaveného neb dle zvláštních úmyslů, na něž se mše sv. obětuje.

V některé dny v roce používá se mnohem delší liturgie sv. Basilia Velikého a sice desetkrát, (v prvních pěti nedělích postních velikého postu, na Zelený (Veliký) Čtvrtek, Bílou (Velikou) Sobotu, ve svátek sv. Basilia V. (na Nový rok) a na Štědrý den (Navěčerije Roždestva Christova) a ve vigili

Zjevení Páně. Kromě těchto liturgií koná se ještě Liturgie «Preždeosvjaštěných» «Missa Praesanctificatorum» a sice častěji v době svatopostní a to: na všechny středy a pátky sv. postní a v první tři dny Svatého týdnu (strastnoj neděli). Zove se liturgií sv. Řehoře Velikého u Řeků velmi váženého a od nich zvaného též Theologa (Bogoslova), je muž se sestavení její od Řeků přičítá, ale pravděpodobně až v době pozdější, popatristické, v nynější formu byla upravena. Všechny tyto liturgie nazývají se krátce liturgie byzantská (cařihradská), která jest po obřadu latinském (liturgii římské) nejvíce rozšířena. Užíváť jí sjednocených Slovanů (rakouských) asi 3 mil., sjednocených Rumunů 1½ mil., pravoslavných pak téměř 100 mil.

Formulář samé liturg. sv. Chrysostoma v některých částech jest nestejný; jsou odchylky, ovšem ve vedlejších věcech, u Řeků a Slovanů, a mezi Slovany u sjednocených a pravoslavných; mezi unity pak i dle diecesí (na př. lvovské a uherské).

Řeč sv. liturgie u Slovanů východního obřadu jest staroslovanská přijatá za řeč církevní v knihách liturgických a schválená církevně pro obřad východní. Písmo jest «cyrillské»; kdežto u Slovanů jižních, latinského obřadu, jimž staroslovanská řeč při bohoslužbě sv. Stolicí jest povolena, užívá se písma hlaholského (hranatého), pročez kněží tito bývají zváni též «glagolaši».

PŘÍPRAVA. (PROSKOMIDIJA.)

Tato část vlastní mši svaté předcházející koná se mimo oltář, na zvláštním bočním oltáři »žrtvenník« zvaném, (Prothese, oltář předložení, přípravný) v latinském chrámě i v sakristii. Děje se tímto pořádkem dle obřadu unitů haličských.

1. Po přípravě na mši svatou a modlitbách před obrazy Svatých Ikonostasem **umývá si kněz ruce** za modlitby: Umyji mezi nevinnými ruce své. (Lavabo.) Ž. 25.

2. **Obléká za paříčných modliteb posvátná mešní roucha:** humerál (napleštník), albu (stichar), štolu (epitrachil), cingulum vlastně pás, jímž se připasuje též štola. Náš manipul zastupují narukvice (epimanie), jež se vtahují na obě ruce svrchu na okraje rukávů; kasule (felon) jest podobná našemu pluviálu, jen že jest i z předu sešitá.

Biskup (neb i archimandrité řeholí) obléká po epimanikiích roucha zvané hypogonaton č. epigonaton (nabedrník) a místo felonu sakkos, roucha velmi podobné naší dalmatice.

Přisluhuje-li knězi jáhen, obléká na albu orarion (orar) podobné lat. štole, jež nosí na levém rameni prostě položené z předu a na zádech splývající. Dotknutím se rukou oraria dává diakon znamení lidu a zpěvákům i knězi k vykonávání jistých sv.

úkonů. Nosí též narukvice jako kněz, ale také nic více, tedy žádné dalmatiky. Takovýmto ustrojením připomíná našeho jáhna v obyčejných nedělích postních neb adventních při zpěvu evangelia oblečeného v albě bez dalmatiky se širokou štolou.

Při tiché mši sv. na Velehradě konávané dle obřadu východního zastupují jáhna kněží a nenosí jáhenského roucha.

Velmi často vidíme při takové mši sv. více kněží oblečených ve felonu (kasuli). Tu třeba připomenouti, že to nebývají pouze assistenti, nýbrž že tito kněží všichni slouží zároveň najednou mši sv. s hlavním celebrantem u téhož oltáře. Jest to tak zvaná koncelebrace (spolusloužení) mše svaté. Církev východní zachovává tento obyčej již od nejstarší (apoštolské) doby, a to velmi často. U nás na západě děje se koncelebrace více kněží nyní jen ve dvou případech: při svěcení kněžstva, kdy novokněží s biskupem všichni zároveň mši sv. slouží, říkajíce všechny modlitby a konajíce proměnění zároveň s ním a přijímajíce nejsv. Svátost po něm bez předcházejícího konfiteor. Druhý případ koncelebrace máme u nás při konsekraci biskupa; nově konsekrovaný biskup slouží mši sv. zároveň s biskupem - konsekrátorem, avšak na jiném oltáři, postranním, s vlastní assistencí.

**3. Vlastní příprava (proskomidija) obět-
ních darů** na oltáři postranním (žrtvenniku, prothesi). Hostie, mající tvar čtyrhramenného

obdélníka, zvaná agnus (agnec) s nápisem řeckým

IC	XC
NI	KA

 Jesus Christos nika (Je-
žíš Kri stus vítězí) vykrojí se
z kvaše něho pšeničného chleba
pomocí sv. kopí, nařeže se ve spodu v po-
době kříže tak, aby se mohla sv. spūsoba
po konsekraci ku sv. přijímání rozdělit na
čtyři částky. Sv. agnec položí se někdy
ještě s jinými částicemi s. chleba na patenu
zvanou diskos, která má podstavec jako ka-
lich, jen že jest nižší. (V našich chrámech
užívají unitští kněží naší pateny.) Do kalicha
se naleje vína s vodou, jako u nás se děje až
při mši sv. k obětování. Při tom konají se
modlitby vztahující se na krvavou oběť Je-
žíše Krista a vzbuzují se (intence) úmysly
zvláštní, na něž se mše sv. má obětovati
a činí se památka Panny Marie a jiných
svatých podobně jako dle římského obřadu
našeho děje se až v kánoně před proměně-
ním a po něm. Nyní příkrývají se obětní
dary za častého **okuřování kadidlem** a ko-
nání modliteb. Hostie na disku se přikryje
předně hvězdou čtyřramenou (asteriskus),
mající obloukovitou podobu, aby sv. hostie
zůstala pokrývkou netknuta, jsouc jako pod
příklopem; na to se zastře diskos s hostií
menším pokrovcem. Jiným pokrovcem pak
příkrývá se kalich s vínem. Na to obé, dis-
kos i kalich, zakryjí se ještě jedním velkým
pokrovcem, zvaným «vozduch» (vzduch,
aër). Když byly obětní dary opět okouřeny,
vykoná se nad nimi modlitba «předložení».

(Intence). Na to incensuje se «žrtvennik», na němž obětní dary zůstanou až do obětování (offertorium), dále se okuřuje hlavní oltář (zv. sv. stůl, sv. prestol, trapeza) a na to vnitřek celého chrámu za modlitby žalmu 50. «Pomiluj mja Bože» (Miserere mei Deus, Smiluj se nade mnou, Bože . . .) Tímto příprava (proskomidija) jest ukončena a začíná vlastní mše svatá částí zvanou: **Liturgija oglašených** (mše sv. katechumenů), jež končí se před offertoriem (velikým vchodem). Poněvadž máme na mysli účastníky, kteří jsou zvyklí jen na mši sv. dle obřadu římského, budeme při dalším popisu liturgie východní šetřiti rozdělení mše svaté, jaké jest nám běžnější.

Připomenutí o přípravné části při pontifikální mši svaté.

Změna v proskomidii při pontifikální sv. liturgii.

Má-li sv. liturgii konati — slavným způsobem — biskup aneb některý vyšší hodnostář církevní (prelát), jenž má právo pontifikálii, bývá ve chrámu Páně předně 1. uvítán od duchovenstva neb choru zpěvem: zv. Polychronion, jenž jest dle okolností delší neb kratší; hlavně zpívá se (mnogolětstvu-jestsja): Sotvori Gospodi mnogaja lěta; při tom žehná pontifikant třikrát lid, maje v každé ruce svícen s hořícími svícemi, v pravé ruce trojramenný (Trikirion) značící tři

božské osoby v nejsvět. Trojici, v levici dvouramenný (Dikirion) odznak dvojí přirozenosti v božské osobě Ježíše Krista. Požehnání tímto způsobem uděluje biskup častěji za bohoslužby, zvl. při zpěvu polychronia, jež se děje jemu neb jiným vysoce postaveným osobám duchovním a zeměpánu.

2. Po uvítání konají se slavně církv. hodinky: Laudes a Prima. Po jejich ukončení opět žehná pontifikant lid trikiriem a dikiriem. Nekonají-li se hodinky (jako bylo na Velehradě), následuje ihned 3. Oblekání biskupa (preláta) do posv. rouch. Toto oblékání děje se buď bez zvláštních slavných obřadů, a v tom případě biskup se modlí modlitby přípravné před oltářem, drže berlu bisk. při tom v ruce. Dva jáhnové jemu assistují a odpovídají při modlitbách: Konají-li se církevní hodinky, při nichž sedí na trůně, sestoupí s trůnu při začátku Laudes. Po ukončení modliteb vejde do oboltáří (sanctuarium) dveřmi královskými, které se pak za ním uzavrou. Pak jáhnové přinášejí pontifikantovi jednotlivá roucha, líbají jemu ruku a říkají: Blagoslovi, vladyko. Tento žehná je v podobě kříže modle se: Blagosloven Bog náš vseгда, nyní i prisno atd. Amen. Kněží ostatní při s. liturgii pontifikální zaměstnaní neb koncelebrující, oblekše se dříve do svých kněžských rouch, přistupují k němu a líbají ruce, říkajíce: Blagoslovi vladyko. A prelát žehná každého znamením kříže řka: Blagoslaven Bog náš etc.

Jeden z kněží při této bohoslužbě u oltáře spolu zaměstnaných koná nyní obřady proskomidie, a nikoli biskup sám, ku konci prothese přikrýváje patenu (diskos) a kalich neříká nad obětním dary ony dvě modlitby: «Gospod' vocarisja» (Dominus regnavit.) a «Pokry nebesa dobrodětel tvoja Christe», poněvadž tuto část proskomidie koná pontifikant sám při zpěvu cherubínské písně (Cherubikon) před velikým vchodem (Offeritorium).

Slavnostní oblékání posv. rouch biskupských jest velmi dojemné. Má-li oblékání do posv. rouch díti se způsobem slavnostním, přistoupí k pontifikantu, sedícímu na trůně, kněží spolucelebrující, pak jáhnové, všichni podle důstojnosti, po dvou, a políbí jemu ruku — činíce jemu poklonu před líbáním i po něm. Pak odejdou, aby se napřed sami oblekli do svých paramentů (any se zatím konají círk. hodinky, Laudes a Prima). Přítomní prelátové, koncelebrující s metropolitou neb patriarcha, nelíbají pontifikantovi ruku aniž mu dávají požehnati svá roucha obřadní. —

Jeden z kněží jde na to vykonati proskomidii způsobem shora udaným.

Když kněží v oboltáři byli se oblekli, vezmou do rukou každý jedno roucho biskupské v tomto pořadí: 1. sticharion (alba, humerale, ono není na východě vlastně rouchem liturgickým, užívá se jen fakultativně dle našeho způsobu); 2. epitachelion (štola);

3. zone (pojas, cingulum), 4. dvě epimanikie (narukvice, manipule); 5. hypogonation (nabedrenik); jest to roucho jedině biskupům neb jiným vyšším hodnostářům círk. příslušící, jež majíc podobu kosočtverce, jako meč po boku splývá a meč duchovní naznačuje (v modlitbě při jeho oblékání); 6. kříž (ruční) — který držívá pontifikant sám v rukou a jímž též žehnává a jej dává k líbání; 7. koruna (zastupující mitru latinského obřadu, není nic jiného, než císařská koruna imperatorů byzantinských, mající shora kříž a jsoucí ozdobená odznaky náboženskými. Zdá se, že biskupové korunu přijali jakožto předmět liturgický do bohoslužby po pádu Cařihradu. Naznačuje trnovou korunu Páně); 8. Sakkos, jenž jest též roucho jen pontifikantům příslušící, ani je oblékají místo felonie, mešního roucha obyčejných kněží; má podobu naší dalmatiky; 9. Omophorion, podobné palliu, metropolitů latinských, jest však mnohem delší i širší, splývající skoro až k zemi (srovnej obrazy našich sv. věrověstů zvl. sv. Methoděje); 10. dvě enkolpia, jsou to dva medaillony obyčejně v podobě kříže, v nichž jsou chovány ostatky Svatých, neb sv. kříže. Bývají též ozdobeny obrazem Pána Ježíše neb Panny Marie s Ježíškem, a v posledním případě pak nazývají se panagion, panagia. (Nejsvětější bl. Bohorodička). Nyní místo enkolpií (pangie) užívá se kříže (stauros, starion), téže formy jakožto pectorale; 11. trikerion a dikerion.

Jsou to svícny se svícemi hořícími, z nichž prvý, trojramenný (trojca trikerion), představuje tři božské osoby v nejsvět. Trojici a druhý dvouramenný (dvojca, dikerion) jest odznakem dvou přirozeností, božské a lidské v jedné božské osobě Ježíše Krista. Pomocí těchto svícňů, jež krátce dohromady nazývají se dikerotrikeria, dává biskup lidu požehnání, drže oba v pozdvižených rukou a skláněje při požehnání svou hlavu.

Při pontifikálních bohoslužbách užívá se ještě svícnu zvaného Primikir, který připomíná naši svíci vigilans (bugia). Primikir bývá vždy nošen před biskupem na znamení dobrého jeho příkladu neb jeho pravé víry.

Berla pastýřská (bakteria) jest nižší biskupské berly latinské a jest často svrchu ozdobena dvěma hlavami hadů naproti sobě obrácenými na způsob žezla Merkurova. . . Znamená pravomoc nad stádem věřících jakožto vrchního jich pastýře; hadí podoba na hoře připomíná opatrnost, jíž jest třeba k vykonávání pastýřského úřadu dle slov Páně: «Buďte opatrní jako hadové».

Majíce tedy biskupská roucha na rukou, čekají kněží ve svatyni, až jáhnové assistující biskupovi u trůnu je vyzvou, by vyšli ze svatyně, což tito činí opakující třikráte hlasem povýšeným: (Jerejs, eksélthete), Sacerdotes Domini, exite.

Nyní následuje krásný a velebný obřad, jehož obraz dojemem hlubokým utkví v paměti všech. Kněží vyjdou nyní ze svatyně

menšími dveřmi ikonostasu dle pořádku důstojnosti, napřed oni nižšího řádu, nesouce každý vážně roucho, seřadí se před trůnem biskupským v pravo a levo v řadách paralelních obráceni k sobě tváří. Biskup svlékne předně svrchní fialové roucho zvané mandyas (lat. mozetta bisk.) a vysokou pokrývku hlavy, jež v zadu končí závojem černým splývajícím po zádech, znamenající odříkání a pokání; závoj ten zove se epirrip-tarion neb epikalimauchion.

Pokrývka hlavy sanca jest známa pode jménem kamilavka (kamilavkion). Na to jáhen máje v ruce kaditelnici k incensování připravenou postaví se naproti pontifikantovi a okuřuje paramenta dle pořádku, jak je kněží přinášejí a požehnání a k oblékání odevzdávají. Pontifikant vstane s trůnu, když mu byl odevzdán stichar (alba). Při odevzdávání každého roucha kněz předstoupiv před biskupa učiní mu poklonu; biskup požehná parament znamením kříže a jáhnové jemu po boku stojící pomáhají při oblékání. Kněz odevzdav roucha učiní opět poklonu a vrátí se na své místo. Biskup každé roucho políbí; při odevzdávání a oblékání posv. rouch děje se žehnání jich a oblekání za zvláštních modliteb a stálého okuřování. Z modliteb, které se konají při okuřování posvátných rouch uvádíme zde aspoň některé, jež zpívají jáhnové a kněží neb chor střídavě:

1. Jáhen okuřuje: Blagoslovi, vладыko, svjaty i stichar. Gospodu pomolimsja. R. Gospodi pomiluj.

Na to modlí se jáhen případnou modlitbu vztahující se na posvátné roucha, v něž se pontifikant obléká. Kněží (neb chor) ukončují tuto modlitbu vždy slovy: Vsegda, nyně i prisno, i vo věky věkov. Amiň.

2. Jáhen okuřuje epitrachil (štolu): Blagoslovi, Vладыko, svjatyj epitrachil. Gospodu pomolimsja. R. Gospodi pomiluj.

A tak se děje k oblékání každého dalšího roucha neb odevzdávání posvátného nářadí, jehož biskup při bohoslužbě užívá a sice při každém zvláště, i když jest předmět dvojí, tak na př. při každé narakvici zpívá se zvlášť: Jáhen: Blagoslovi Vладыko pervuju narakvicu. R. Gospodu pomolimsja. Jáhen: Blagoslovi, Vладыko, vtoruju narakvicu. Gospodu pomolimsja. R. Gospodi pomiluj.

Tak koná se odevzdávání všech jednotlivých následujících biskupských předmětů bohoslužebných, jichž jest celkem aspoň čtrnácte.

Naposled odevzdávají a okuřují se a sice pospolu najednou svícny, jichž užívá biskup k častému žehnání:

Jáhen: Blagoslovi Vладыko, svjatyj trikir i svjatyj dьkir (pod jedním jménem: dike-rotrikerion.) Gospodu pomolimsja. Gospodi pomiluj. Modlitba. Po ní obvyklé ukončení: Vsegda, nyně i prisno, i vo věky věkov. Amiň.

A nyní jsa oblečen v posvátná roucha a opatřen všemi odznaky důstojnosti biskupské koná biskup ihned první úkon; uděluje pomocí trikira a dikira požehnání.

Když byl zatím kněz k tomu ustanovený vykonal proskomidii dle předpisů pro mši sv. pontifikální, začíná mše svatá.

A. MŠE SVATÁ KATECHUMENŮ (OGLAŠENNYCH).

I. Od začátku mše sv. až po evangelium. Velká ektenie (litanie, kollekta).

Učiniv před oltářem trojí hlubokou poklonu (pokleknutí, genuflexe se vůbec nečiní), udělá kněz s přísluhujícími znamení sv. kříže, říká tiše (vtaj): Blagosloven Bog náš, vsegda, nyní i prisno, i vo věky věkov, amiň (Požehnán Bůh náš vždycky, nyní a bez přestání až na věky věkův. Amen.)

Modlitba k **Duchu sv.:** Carju nebesnyj, Utěšitelju, Duše istiny (pravdy) . . . spasi duši naša.

Gloria (jen začátek našeho Gloria¹), za to se říká dvakráte): Slava v vyšních Bogu i na zemi mir, v čelověcích blagovolenije. Kněz líbá sv. evangelium, jáhen pak oltář. Kněz drže v rukou povýšených knihu evan-

¹) Naše celé Gloria zároveň s částí našeho Te Deum recituje se na východě denně při hodinkách jitřních.

gelia, dělá jím znamení sv. kříže za slov: Blagosloven Bog naš . . . Následují modlitby všeobecné (= kollekty) zvané velká ektenija. Jest to vzývání podobné naší litanii v její poslední části. (Ode všeho zlého, vysvobod' nás Pane; Tě prosíme, uslyš nás.) Hlavně uvádíme tato vzývání, jež tak blízce se týkají úkolu sjezdu unionistického a Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje:

Mirom Gospodu pomolimsja . . O mirě vsego mira, blagostojaniji svjatých Božijich cerkvej, i sojedineniji všech, Gospodu pomolimsja R. Gospodi pomiluj. (V pokoji modleme se k Pánu . . . Za mír celého světa, za blaho svatých církví Božích a za sjednocení všech modleme se k Pánu. R. Hospodine smiluj se.); takto modlí se za sjednocení v jedné církvi i rozkolníci při každé mši sv.

Sjednocení východané přidávají v těchto vzýváních modlitbu za sv. Otce, Papeže římského:

V. O světějším vselenštěm Archijereji N: Papě Rimštěm . . Gospodu pomolimsja. (Za nejsvětějšího, katolického Velekněze N., Papeže Římského . . k Pánu se pomodleme.)

Při zpívané sv. liturgii odpovídá sbor zpěváků (chor) nebo lid sám.

Ektenije jakož i některé jiné modlitby inše sv. zakončují vzýváním Panny Marie a Svatých.

Presvjatuju, prečistuju, preblagoslovenuju, slavnuju Vladyčicu našu Bogorodicu

i prisnoděvu Mariju s všemi Svjatymi pomjanuvše, sami sebe i drug druga i ves život náš Christu Bogu predadim. R. Tebě Gos-podi.

(Přesvaté, přečisté, nejblahoslavenější. slavné Panovnice naší Bohorodičky a Panny ustavičné Marie pamětlivi jsouce, sami sebe a druh druha i veškeren život náš Kri-Bohu poručme. R. Tobě, ó Pane.)

Tato modlitba k Panně Marii opakuje se do Proměnění čtyřikrát, do evangelia třikrát. Patrně již z toho, jak velice Panna Maria jest uctívána na Východě i u nesjednocených křesťanů, a to právě při oběti mše svaté, čímž církev východní tak jasně vyznává panenské Mateřství Matky Boží a její těsné účastenství při oběti krvavé na kříži i při mši svaté. Povšimněme sobě též blíže krásných a významných názvů, jež východané jménu Panny Marie přidávají! Zbožnost a láska, s jakou lnou věřící východu k Panně Marii, nespokojí se vůbec nikdy s jednoduchým jmenováním Matky Boží. Jménu jejímu třeba vždy předeslati celou řadu nejčestnějších názvů, jak patrně z této jediné modlitby.

Velkou ekteniji ukončuje pak kněz slovy:

Jako podobajet tebe vsjakaja slava: česť i pokloněnije, Otcu, i Synu, i svjatomu Duchu, nyně i prisno i vo věky věkov.

R. Amiň. (Neboť tobě přísluší sláva: česť a klanění Otci, i Synu, i svatému Duchu, nyní i vždycky i na věky věkův. R. Amen.)

Antifony a malé ektenie.

Po velké ekteniji až k epištole následuje mnohem více modliteb nežli u nás bývá v této části mše svaté. Při slavné zpívané mši sv. většinou je konají assistující a zpěváci. Modlitby tyto mají své vlastní názvy. Podáváme je zde dle pořádku a názvů, jak se jich užívá u sjednocených Rusínů.

Předně modlí se kněz tiše modlitbu k první Antifoně: Gospodi Bože náš, jehože deržava neskazanna (jehož síla jest nepřemožitelná) . . . prizri na ny (patřiž na nás); i na svjatyj chram sej (tento), i sotvori s nami, i moljaštimisja s nami, bogatyja milosti tvoja, i štědroty tvoja.

Zatím co kněz říká tuto modlitbu, chor zpívá.

Antifona první.

(V neděle): (Antifona tato jakož i následující dvě jsou vlastně žalmy, jichž jednotlivé verše se střídají s přípěvkem zvláštním, který mění se dle svátku, jakož i žalm sám.) (Ž. 65) Vosklikněte (Plesejte) Gospodevi (Hospodinu) vsja zemlja, pojte (pějte) imeni (jménu) jeho, dadite slavu chvali jeho.

Molitvami Bogorodicy. Spase, (Spasiteli) spasi nas. Rcite Bogu: kol (jak) strašna děla tvoja, v množestvě sily tvojeja (tvojí) solžut (lichotí se) tebě vrazi (nepřátelé) tvoji.

Molitvami Bogorodicy. Spase, spasi nas. Vsja zemlja da poklonitsja (ať pokloní se) tebě i pojet (pěje) tebě, da pojet že imeni tvojemu, Vyšnij.

Molitvami Bogorodicy, Spase, spasi nas. Slava Otcu . . . I nyně . . .

Molitvami Bogorodicy, Spase, spasi nas.

Nyní jáhen, neb není-li ho, kněz sám modlí se

Malou ekteniji:

Paki i paki (opět a opět) mirom (v pokoji) Gospodu pomolimsja:

Zastupi (zachraň), spasi, pomiluj (smiluj se) i sochrani (opatrui) nas Bože, tvojeju blagodatiju (svou milostí).

Presvjatuju, přečistuju, preblagoslovenuju, slavnuju Vladyčicu našu, Bogorodicu i prisno děvů Mariju, se vsěmi svjatymi pomjanuvše . . . (jako shora).

Kněz hlasitě se modlí:

Jako tvoja deržava, i tvoje jest carstvo a t. d. —

R. Amiň.

Mezi tím, co kněz modlí se tiše modlitbu ku druhé antifoně, říká neb zpívá se

Druhá antifona. (Žalm 66.)

(V neděli): Bože, uštědri ny, i blagoslovi ny, i prosvěti (vyjasni) lice (tvář) tvoje na ny, i pomiluj nas.

Spasi nas, Syne Božij, voskresyj (vstavší) iz mertvych, pojuštija ti (pějící tobě): Alliluja. Při antifoně jiné zní přípěv po verších jednotlivých: Molitvami svjatych tvojich, Spase, spasi nas.

Poznati na zemli put tvoj (abychom poznali na zemi cestu tvou), vo všech jazycch (národech) spasenije tvoje.

Spasi nas, Syne Božij . . .

Da ispovědjatsja tebe ljudije, Bože, da ispovědjatsja tebě ljudije vsi. (Aby vyznávali se tobě.)

Spasi nas, Syne Božij.

Slava Otcu i Synu . . .

Nyní následuje píseň, připisovaná císaři Justinianovi ze VI. století po Kr., v níž oslavuje se láska k nám vtěleného Syna Božího a matky jeho, Panny Marie: Dle začátku svého má píseň tato i svůj název

Jedinorodnyj:

Jedinorodnyj Syne, i Slove Božij, bezsmerten syj (jsa) i izvolyj (jenž jsi ráčil) spasenija našego radi (pro spasení naše) voplotitisja. (vtělití se) ot sviatyja Bogorodicy i prisno Děvy Mariji, nepreložno vočelověcivyjsja, razpnyjsja že (jenž nezměnil své božské přirozenosti stal jsi se člověkem, byl jsi ukřižován) Christe Bože, smertiju smerť popravij (jenž jsi smrtí svou smrť přemohl), jedin syj (jsa) svatyja (svaté) Trojcy sproslavljajemyj (ve svaté Tro-

jici spolu oslavený) s Otcu; i sviatomu Duchu, spasi nas.

Nyní následuje opět

Malá ektenije.

V. Paki i paki mirom Gospodu pomolimsja.

R. Zastupi, spasi . . . jako shora se známou modlitbou k Panně Marii:

V. Presvjatuju, prečistuju, poblagoslovennuju, slavnuju, Vladyčicu, našu Bogorodicu, i prisno-Děvu Mariju . . . s všemi svjatymi pomjanuvše, sami sebe, i drug druga, i ves život náš Christu Bogu predadim (odporoučíme).

R. Tebě Gospodi.

Kněz: Jako blag (dobrý) i čelověkoljubec Bog jesi, i tebě slavu vozsylajem (vzdáváme) Otcu i Synu i sviatomu Duchu nyní i prisno, i vo věky věkov.

R. Amiň.

Na to kněz koná tiše modlitbu ku třetí antifoně: Iže obštyja sija i soglasnyja darovavyj nam molitvy . . . sam i nyní rab tvojich prošenija k poleznomu ispolni. (Ty, jenž jsi společné tyto a souhlasné modlitby nám daroval . . . sám nyní prosby služebníků svých ku prospěchu splniž . . .)

Za tím zpívá se neb říká

Třetí Antifona.

(Obvyklá žalm 94; Venite exultemus.)
Priidite vozradujemsja Gospodevi, vosklk-
něm (plesejme, zpívejme) Bogu Spasitelju
našemu.

Přípěv ve všední dny:

Spasi ny Syne Božij, v Svjatych divem
syj, pojuštija ti »Alliluja« v neděli: Spasi nas,
Syne Božij, voskresyj iz mertvych . . . Pred-
vorim lice jeho v ispovědaniji, i v psalměch
vosklikněm jemu (Přestupme před tvář jeho
s chválením a se žalmy plesajme jemu).

Spasi nas Syne Božij . . .

Jako Bog velij Gospod, i car velij po
vsi zemli (Neboť Bůh veliký jest Pán, a král
veliký po vší zemi).

Spasi nas Syne Božij.

Někde užívají jako třetí antifony před-
čítání osmera blahoslavenství z evangelia:

Blažení ništiji (chudí) duchom jako těch
jest carstvo nebesnoje atd. Sláva Otci . . .

Vchod (průvod) s evangeliem.

Zatím, když se zpívá poslední antifona,
děje se slavné přenášení evangelia zvané
malý vchod.

Kněz vykoná napřed tiše modlitbu k
malému vchodu, z níž uvádíme část:

Vladyko Gospodi Bože náš . . . sotvori
so vchodom našim vchodu svjatych angel

byti (učiň, aby vchod náš byl podoběn vchodu andělů . . .) Amiň. Po modlitbě podá kněz evangelium jáhnovi. Na to se seřadí malý průvod: Předchází akolyta se svící, za ním jde jáhen s evangeliem a následuje kněz s rukama složenýma. Vyjdou od oltáře severními dveřmi a když přišli ku královským dveřím, podá jáhen evangelium knězi k políbení a prosí ho tiše o požehnání:

Blagoslovi Vladyko svjatyj Vchod.

Kněz pak žehná, říká:

Blagosloven vchod svjatych tvojich vseгда, nyní i prisno, i vo věky věkov. Amiň.

Jestli přítomen biskup, podá jáhen při vchodu jemu evangelium k políbení a prosí ho o požehnání vchodu.

Po požehnání vchodu stane jáhen před královskými dveřmi a pozdvihna v rukou sv. evangelium zvolá:

Premudrost prosti!

Tím vyzývá přítomné, aby úkonu následujícímu věnovali moudrou pozornost, jakou zasluhuje, a stali uctivě vzpřímení.

Nyní vejde průvod k oltáři, jáhen položí sv. evangelium na oltář a zpěváci dozpěvují za tím

Priidite poklonimsja i pripadem k Christu (Venite adoremus et procidamus ante Christum.)

Spasi ny, Syne Božij.

Totéž modlí se kněz s jáhnem.

Na to zpívají neb říkají se kratší verše (antifony) zvané Tropary a Kandaky dle toho, jaký jest svátek.

Kněz stoje před oltářem říká tiše delší modlitbu (Bože sviatyj . . . iže k následujícímu trisvjatym glasom ot Serafimov vospěvajemyj . . .)

Trisagion (Trisvjatoje).

(Třikrát svatý.)

Není to pouhé trojí opakování slova Agios (Svatý), nýbrž oslavování a vzývání Nejsvětější Trojice i u nás obvyklým chvalořečením: Svatý Bože, Svatý Silný, Svatý Nesmrtelný, smiluj se nad námi*), jehož se užívá u nás při bohoslužbě o Velikém Pátku

*) Toto Trisagion jest dle podání církve východní původu zázračného. Jak sám sv. Jan Damascenský vypravuje (S. Joan. Dam. opera Lib. III. cap. 10 de hymno Trisagio p. 229 a 230 latinské vydání Hurterovo spisů sv. Jana Dam.) odvolává se na církevní dějiny, stalo se, že když v Cařihradě za času sv. Prokla (r. 430) tamnějšího arcibiskupa při hrozící pohromě lid se modlil, jistý hošík byl z množství k modlitbám zhromážděného vytržen do výše do společnosti andělů, od nichž se naučil tomuto chvalozpěvu: Hagios ho Theos, Hagios Ischyros, Hagios Athanatos eleison hemas. (Svatý Bože, Svatý Silný, Svatý Nesmrtelný, smiluj se nad námi.) Když pak hoch se opět na zemi navrátil a čemu se od andělů naučil, vypravoval, a celé množství onen hymnus po něm zpívalo, minulo ihned hrozící nebezpečí. Proto v církvi východní Trisagion jest u veliké úctě, což patrně zvláště při mši svaté na tomto místě, když hymnus ten se zpívá.

při uctívání sv. Kříže, kdy chór zpívá dojemně řecky a latinsky střídavě: Agios o Theos; Sanctus Deus. Agios Ischyros; Sanctus Fortis. Agios Athanatos eleison imas sanctus Immortalis, miserere nobis.

Dle obřadu mše sv. obvyklého u unitů rusínských děje se Trisagion takto:

Kněz skončiv tichou modlitbu k Trisagion (Trisvjatoje) pronáší hlasitě slova její poslední:

Jako svjat jesi Bože náš, i tebě slavu vozsylajem, Otcu i Synu i svjatomu Duchu:

Obrátiv se k lidu, ruce rozprostíraje, dí:

Nyně i prisno (vždycky).

Jáhen pak pozdvihuje poněkud třemi prsty pravé ruky konec Oraru (štoly) a obrátiv se k lidu, pokračuje

I vo věky věkov.

Není-li jáhna, kněz obrátiv se i žehnaje rukou lid, dí sám

Nyně i prisno i vo věky věkov.

R.: Amiň.

A nyní chor zpívá: Trisvjatoje.

Kněz s jáhnem pak zároveň spolu modlí se, znamenajíce se sv. křížem a činíce poklonu:

Svjatyj Bože, Svjatyj krěpkyj (silný), Svjatyj bezsmertnyj, pomiluj nás. Tříkrát.

Slava Otcu . . . I nyně:

Svjatyj bezsmertnyj, pomiluj nas.

A opět:

Svjatyj Bože, Svjatyj krěpkyj, Svjatyj bezsmertnyj, pomiluj nas.

Dle jiných formulářů před začátkem Trisagia jáhen prosí kněze hlasem nižším: Žehnej, pane, dobu (zpěv) trisagia. Kněz žehnaje ho sv. křížem praví: Neboť Svatý jsi, Bože náš, každého času, nyní i vždycky . . . Jáhen pak, když byl ukončen poslední tropar zpěvu při přenešení evangelia, vyjde ku sv. dveřím a ukazuje štolou na obraz Krista P. dí: Pane, spasiž pobožných a uslyš nás. Chor odpovídá: Amen a zpívá na to Trisagion. Kněz zatím modlí se tiše modlitbu k Trisagiu a ukončiv ji, spolu s jáhnem modlí se Trisvjatoje:

Při slavné mši sv. zpívá se dle rusínského formuláře: Trisjatoje po zpěvu staroslovanském též řecky.

Obzvláště slavnostním jest obřad Trisagia při pontifikální (biskupské) mši svaté. Uvádíme jej zde podrobněji, jak se děje na Velehradě.

Když tropary ku vchodu s evangeliem byly ukončeny, dí archidiakon k pontifikantovi polohlasitě

Blagoslovi, Vladyko přesň Trisvjatago.

Pak hlasitě: Gospodu pomolimsja.

Pontif.: Jako svjat jesi Bože náš i Tebě slavu vozsylajem, Otcu i Synu i svjatomu Duchu, nyně i prisno i vo věky věkov.

První chor odpovídá: Amiň a zpívá Trisagion.

Druhý chor opakuje Trisagion.

V tu dobu pontifikant a kněží s ním spolucelebrující (concelebrantes) modlí se modlitbu k Trisagiu.

Bože svjatyj, iže vo svjatyh počivaj aj, iže trisvjatym glasom ot Serafimov vospěvamyj, i ot Cherubimov slavoslovismyj, i ot všech nebesnych Sil poklanjajemyj: iže ot nebytija vo ježe byti privedyj vsjačestaja, sozdavyj čelověka po obrazu tvojemu i po podobiju, i svjakim tvojim darovanijem ukrasivyj prijmi i ot ust nas grěšnych trisvjatuju pěsň, i posěti (navštiv) nas blagostiju tvojeju: prosti (odpust) nam vsjakoje sogrěšenje volnoje i nevolnoje, osvjati našu duši i tělesa, i dažd' nam v prepobiji (svatosti) služiti tebě vovsja dni života našego, molitvami svjatyja Bogorodicy, i všech svjatyh, od věka tebě blagoridivšich (milých).

Jako svjat, je atd. vo věky věkov.

Assistující pak zpívají trisagion po třetí.

Zatím Pontifikant vezme do ruky trikir (trojsvícen) a dělá nad evangeliem znamení kříže:

Bože svjatyj

Bože bezsmertnyj † Pomiluj nas.

Bože krěpkyj

Oba kůry zpěváků zpívají pak společně po čtvrté Trisagion, na to je opakují assistující po páté.

V touž dobu pontifikant vezme do ruky dikir (dvojsvícen) a opětuje žehnání dle způsobu shora uvedeného.

Oba chory zpívají nyní:

Slava Otcu i Synu i svjatomu Duchu i
nyně i prisno i vo věky věkov. Amiň.

Svjatyj bezsmertnyj, pomiluj nas.

Assistující recitují pak společně celé
Trisagion, činíce tři obvyklé poklony k ol-
táři.

Pontifikant potom vstoupí na stupeň (so-
lium) při královských dveřích a obrátí se k
lidu. Arcijáhen jemu podá do pravé ruky tri-
kirion, a druhý jáhen dikirion do levé ruky.
Nyní dá pontifikant ruce své do kříže, při
čemž jáhnové s obou stran podržují rukama
podstavce svícnu a jiný z jáhnů přední část
rukou biskupových. Na to zpívá první chor
co nejslavnostněji

Bože svjatyj.

Jáhnové přestanou podporovati ruce
pontifikantovy, načež on, neměně místa,
pěje způsobem slavnostním:

Hospodine, Hospodine, patřiž s výšin
nebes a viz: pozoruj tuto vinici a posilni ji,
kterou štípila tvá pravice.

A nyní žehná lid znamením kříže maje
ruce v podobě kříže přeloženy, a obrátí se
na stranu jižní. Jáhnové podržují jemu ruce
jako před tím. Druhý chor zpívá:

Svjatyj krěpkyj,

a pontifikant, když jáhnové přestali jemu po-
držovati ruce, opakuje onu modlitbu Gospo-
di, Gospodi . . . a žehná jako dříve. Na to
se obrátí ku straně severní. První kůr zpívá

Svjatyj bezsmertnyj,

při čemž pontifikant vykoná týž obřad se svícny jako před tím a opětuje po třetí slova Gospodi, Gospodi.

Nyní předstoupí před pontifikanta jáhen ustanovený ku čtení epištoly a to, dříve nežli dal požehnání, a políbí jeho prsten.

Druhý chor zpívá: Pomiluj nas. Pontifikant odevzdá dikir a trikir jáhnům, vezme do ruky biskupskou berlu a malý kříž (ruční) a vrací se k oltáři. Není-li biskup ordinariem místa nebo patriarchou, odpadá obřad zvaný «trůnu».

Bližší příprava ku čtení (zpěvu) epištoly a evangelia.

Nežli se zpěv Trisagia ukončí, vejde kněz s jáhnem za oltář, kde se kněz posadí na sedadlo (sědalište, trůn) modle se tiše: Blagosloven grjadyj vo imja gospodne, blagosloven jesi na prestolě slavy carstvijsa tvogogo, sědaj na cheruviměch, vseгда, nyně i prisno i vo věky věkov.

(Požehnaný, jenž se běře ve jménu Páně, požehnan jsi na trůně slávy království svého sedící na Cherubínech . . .) Při obyčejné mši sv. však kněz zpravidla říká tuto modlitbu před oltářem a neseďá na sedadlo.

Při slavnostní biskupské mši sv. koná se v této době slavnostní «obřad trůnu». Arcijáhen dí u oltáře k pontifikantovi:

Poveli vladyko. Tento ubírá se s assistencí k biskupskému trůnu za oltářem říká cestou: Blagosloven griadyj vo imja Gospodne — když došel ku trůnu, dí jemu arcijáhen: »Blagoslovi Vladyko gornyj prestol. Pontifikant pak žehná trůn malým ručním křížem říká: Blagosloven jesi na prestolě slavy . . . i vo věky věkov, jako shora již uvedeno. Načež se na trůn posadí. Nyni assistenti zpívají střídavě s chorem: Gospodi, spasi blagočestnyja i uslyši ny (Pane, spasiž pobožných a uslyš nás), což se opětuje. Na to arcijáhen zpívá na počest pontifikantovi, a po něm pokračují ostatní kněží a zpěváci: Mnoga ljeta, Vladyko! Ke konci tohoto zpěvu vstane pontifikant a žehná oběma rukama trikirem i dikirem; pak se posadí opět a následuje čtení epištoly.

Epištola

zvaná v obřadu východním:

Apoštol.

Po ukončení zpěvu Trisagia volá první jáhen k lidu: Voňmim (Pozor mějme). Druhý jáhen pak dí dále: Premudrost, voňmim (Veleinoudrost, pozor mějme). Chor zpívá nyní Prokymen (Graduale). Druhý jáhen nyní jde severními dveřmi na obvyklé místo k ambonu před královskými dveřmi a čte nápis k epištole, na př. k Rimljanom poslanija sv. Pavla čtenije. Jáhen (není-li ho, kněz) opět dí:

Voňmim.

Při čtení epištoly kněz sedí na sedalištu neb zůstává u oltáře.

Po přečtení epištoly jest bezprostřední příprava na čtení sv. evangelia; kněz dí: Mir ti (Pokoj tobě).

Jáhen: Premudrost, voňmim.

Chor zpívá: Alliluja.

Jáhen vezme kaditelnici a obdržev od kněze sv. požehnání okuřuje oltář a celý chrám Páně i kněze. Není-li jáhna, vykoná okuřování kněz sám.

Nyní kněz koná přípravnou modlitbu před čtením evangelia: Vozsijaj v serdcach našich, Vladyko, tvojego blagorazuma netlěnnyj svět . . . (Rozvěť v srdcích našich nehynoucí světlo . . .) Po modlitbě této prosí jáhen kněze o požehnání, jež mu tento udělí slovy:

Bog molitvami svjatago slavnago i vsechvalnago Apostola i Evangelista N. da dať tebě glagol blagověstvujuštenen siloju mnogoju, vo ispolnenije Evanglia; vozljublennago Syna svojego, Gospoda našego I-susa Christa.

Nyní odevzdá (kněz) jáhnovi knihu sv. Evangelia, modle se:

Premudrost, prosti uslyšim svjatago evangelia. (Velemoudrost, povznesme se a poslyšme svaté evangelium.) Jáhen přijav oběma rukama svaté evangelium a učiniv spolu s druhým jáhnem poklonu před oltá-

řem, odeběře se s akolyty (svěštenoscami) na místo, kde se předčítává sv. evangelium (k ambonu); dí:

* Ot N. svjatego Evangelija čtenije.

R. Slava tobě Gospodi, slava tobě.

Kněz neb druhý jáhen, jest-li přítomen, dí:

Voňmim.

A nyní zpívá jáhen Evangelium:

Není-li jáhna, čte kněz sám Evangelium obrácen jsa k lidu z královských dveří, začínaje od slov:

Premudrost, prosti.

Evangelium.

Po ukončení evangelia zpívá sbor neb říkají přísluhující:

R. Slava tobě Gospodi, slava tobě.

Jáhen přijda ku knězi stojícímu v královských dveřích, podá jemu otevřené evangelium, jež on políbí říkáje:

Mir ti, blagověstvujuštemu.

(Pokoj tobě evangelium zvěstujícímu.)

Jestli zde vyšší hodnostář církevní (na př. biskup), zaneše jáhen jemu evangelium k políbení, načež položí evangelium na oltář (na eliton).

Při pontifikální mši sv. před zpěvem evangelia okuřuje jáhen oltář a ikony. Na to pontifikant sestoupí s trůnu a odeběře se před královské dvěře, kdež se postaví obrácen jsa k lidu. Zde jej okouří, při čemž on

žehná jáhna malým křížem. Jáhen okouří pak chor; za tím modlí se pontifikant s kněžími přípravnou modlitbu k evangeliu: Vozsijaj v serdcach našich čelověkoljubče Vladyko . . . svět . . . Nyní říkají (zpívají) obvyklé verše a responsoria před evangeliem, při čemž se opět okuřuje a pontifikant dává požehnání malým křížem. Evangelium předčítá arcijáhen. Pontifikant při čtení evangelia sedí na trůně v král. dveřích maje na hlavě korunu a v ruce berlu. Po evangeliu uděluje pontifikant lidu sv. požehnání trikirem a dikirem, při čemž chor zpívá: Mnoga lěta, Vladyko (místo obvyklé odpovědi: Slava tobě, Gospodi, slava tobě.)

II. OD EVANGELIA DO OBĚTOVÁNÍ (OFFERTORIUM).

Po evangeliu následuje

Ektenija sugubaja

t. j.

Ektenie (litanie) snažných modliteb.

Jáhen položiv evangelium na oltář odebere se na své obyčejné místo před královskými dveřmi, kde hlasitě modlí se ekteniji, kterou kněz zároveň koná tiše u oltáře:

Rčem vsi ot vseja duši, i ot vsego pomyšlenija našego rčem (Rceme všichni ze vší duše i ze vší mysli rceme):

Chor: Gospodi pomiluj.

Gospodi Všederžitelju, Bože otec našich, molimtisja uslyši i pomiluj. (H. Vševláducí, prosíme tě, uslyš nás . . .)

Chor: Gospodi pomiluj.

Pomiluj nas, Bože, po veličej milosti tvojej, molimtisja, uslyši i pomiluj. (Smiluj se nad námi podle velikého milosrdenství svého . . .)

Chor: Gospodi pomiluj.

Kněz modlí se tiše: Gospodi Bože náš, příležnoje (snažné) sije molenije přijmi ot tvojich rab, i pomiluj nas . . .

Jáhen pokračuje pak dále:

Ještě molimsja o svjatějšem vselennstěm Archijereji N. Papě Rimstěm (za nej-svět. Velekněze katolické církve, N. Papeže římského) i o blagověrněm i bogochraniměm Imperatorě našem N. o deržavě, pobědě, prebyvaniji, (za jeho moc, vítězství, dlouhé panování) miře, zdraviji, spaseniji, i ostavleniji (odpuštění) grěchov jich, i o ježe Gospodu Bogu našemu najpače pospěšiti i posobiti jim vo vsěm, (zvláště aby Pán Bůh náš zdaru a pomoci jim poskytoval) i pokoriti pak nože jich vsjakago vruga i supostata (a pokořil pod nohy jejich každého nepřítele a odpůrce).

Ještě molimsja o preosvjašenněm Archiepiskopě našem Mitropolitě Kyr. N. i o bogoljubivěm Episkopě našem Kyr. N. . . .

R. Gospodi pomiluj.

(Zde se mohou přidati ještě jiné zvláštní prosby za některé osoby.)

Ještě molimsja o predstojaštich ljudech, ožidajuštich ot tebe velikyja i bogatyja milosti, za tvorjaštich nam milostiňu, i za vsja pravoslavnyja christiany (za přítomné lidi, očekávající od tebe . . . milosti a za všechny pravověrné křesťany). R. Gospodi pomiluj.

Kněz nyní modlí se hlasitě:

Jako milostiv i čelověkoljubec Bog jesi, i tebě slavu vozsylajem, Otcu, i Synu i svjatomu Duchu . . . vo věky věkov.

Chor. Amiň.

Na to jáhen, koná-li se při mši sv. vzpomínka některých zemřelých zvláště, říká za ně modlitbu.

Ještě molimsja o upokojenijj duš usopšich (zesnulých) rabov Božijich . . i o ježe prostritisja jim vsjakomu pregrěšeniju, volnomu že i nevolnomu.

Chor. Gospodi pomiluj.

Jako da Gospod' Bog učinit duši jich iděže pravedniji upokojajutsja. Chor. Gospodi pomiluj . . .

Kněz pak zatím se modlí tiše též za zemřelé zvláštní modlitbu . . .

Nyní následují

modlitby za katechumeny

dle dávného obyčeje, kdy skuteční katechumeni (čekatelé sv. křtu) bývali mši sv. přítomni až po tuto část, načež ze chrámu Páně jim bylo odejíti. Proto nazývala se

tato část mše svaté od začátku až posud
včetně mše sv. katechumenů (oglašennych).

Jáhen se modlí

Ekteniji oglašennych (katechumenů).

Pomolitesja oglašeniji Gospodevi.

Chör: Gospodi pomiluj.

Věrniji, o oglašennych pomolimsja, da
Bog pomilujet jich. (Věřící, modleme se za
katechumeny, aby Bůh se smiloval nad ni-
mi.) R. Gospodi pomiluj.

Oglasit jich slovom istiny (aby naučil
je slovu pravdy).

R. Gospodi pomiluj.

Otkryjet jim Evangelije pravdy (aby
zjevil jim evangelium spravedlnosti).

R. Gospodi pomiluj.

Sojedit jich svjatej svojej sobornej
i apoštolstěj cerkvi (aby sjednotil je se
svatou svojí obecnou a apoštolskou církví).
R. Gospodi pomiluj.

Spasi, pomiluj, zastupi i sochrani jich
Bože, tvojeju blagodatiju (Spasiž je, smiluj
se nad nimi, přispěj jim a zachovej jich,
Bože svou milostí.)

R. Gospodi pomiluj. Na to dí ke kate-
chumenům:

Oglašeniji, glavy vaša, Gospodevi pri-
klonite.

R. Tebě Gospodi.

(Katechumeni, skloňte hlavy své před
Hospodinem. R. Před Tebou, ó Pane.)

V době, kdy říká neb zpívá se ektenije katechumenů, kněz modlí se zcela tiše modlitbu za katechumeny:

Gospodi Bože náš . . . prizri na raby tvoja oglašennyja, podklonivšjija tebě svoja vyja i spodobija vo vremja blagopolněnoje bani pakibytija o stavlenija grěchov, i odevždy netlěnja; sojediní jich svjatěj tvojej soborněj i apostolstěj cerkvi, i sopričti jich izbrannomu tvojemu stadu. (Pane Bože náš, . . . shlédni na služebníky své katechumeny, sklonivší před Tebou šíji svou a učiň je hodny v čas příhodný koupele znovuzrození, odpuštění hříchův a roucha neporušenosti (nevinnosti); sjednoť je se svatou svou obecnou a Apoštolskou církví a přičtiž je k vyvolenému svému stádu.)

A hlasitě pak se modlí (kněz):

Da i tiji s nami slavjat, prečestnoje i velikolěpoje imja tvoje (aby i oni s námi velebili přečestné a velikolepé jméno tvé) Otca i Syna i sv. Ducha vo věky věkov.

Chor: Amiň.

Kněz nyní prostře na oltáři iliton (korporale) k nastávajícímu obětování. Jáhen pak obrácen k lidu ohlašuje

Propuštění katechumenův.

Jelici oglašenniji izydite, oglašenniji izydite, da nikto ot oglašennyh.

Kdož jste katechumeni, vyjděte ven, katechumeni, vyjděte ven, ať nikdo z katechumenů (zde nezůstane).

Jest to *Ite missa est* této první části mše svaté zvané mše sv. katechumenů. (Jděte katechumeni, mše svatá vaše jest dokonána; nikdo z vás nesmí zde zůstat při další mši sv. zvané mší sv. věřícím začínající obětováním, poněvadž k tomu ještě nemáte práva.) Ovšem, že v nynější době, kdy katechumenů již není, nemá obřad tento vlastního významu, a proto církev římská ho již neužívá.

B. MŠE SVATÁ VĚŘÍCÍCH.

Bezprostředně na propuštění katechumenů následují modlitby za věřící, jež se připojují předcházejícímu vyznání jáhnovu, který dí k věřícím (jakoby již po odchodě katechumenů):

Jelici věrniji, paki i paki mirom Gospodu pomolimsja. (Kdož jste věřící, opět a opět v pokoji modleme se k Pánu).

Kněz koná nyní první modlitbu za věřící: Blagodarim tja Gospodi Bože sil spodobivšago nas predstati nas i nyně svjatomu tvojemu žertveniku . . . přijmi molnije naše, i sotvori nas dustojny byti ježe prinositi tebě molenija i moljby, i žertvy bezkrovnyja za vsja ljudi tvoja . . . (Děkujeme tobě, Pane Bože sil, jenž jsi nás uznal za hodny státi i nyní před svatým obětním oltářem tvým : . . . Přijmi, ó Bože, modlení naše a učiň nás hodnými přinést Tobě modlitby a prosby naše a oběti nekrvavé za všecken lid tvůj.)

Jáhen se modlí dále:

Zastupi, spasi, pomiluj i sochrani nas
-Bože, tvojeju blagodatiju. Premudrošť.

Kněz modlí se hlasitě:

Jako podobajet tebě vsjakaja slava,
česť i poklononije, Otcu, i Synu i sv. Duchu
vo věky věkov.

R. Amiň.

Jáhen: Paki i paki mirom Gospodu pomolimsja. R. Gospodi pomiluj.

Kněz modlí se druhou modlitbu věřících tiše: Paki, i mnogaždy tebě molimsja, blaže i čelověkaljubče, jako da prizrev na molenije naše, očistiši naša duši i tělesa ot vsjakyja skverny ploti i ducha, i dasi nam nepovinnaje predstojanie svjatago tvojego žertvennika: daruj, že i moljaštimsja s nami prespějanie žitija i věry i razuma duchovnago dažd' jim vseгда s strachom i ljuboviju služastim tebě nepovinnjo i neosužvenno pričastitisja svjatych tvojich Tajin . . . (zde-se prosí zvláště o milosť, aby očistil jej Bůh od všech poskvrn duše i těla, by mohl bez viny a závady státi před sv. oltářem; prosí i za lid, aby prospíval ve víře a povždy s bázní a láskou bez viny přijímal nejsv. Tajemství, sv. přijímání).

Jáhen: Zastupi, spasi (jako shora).

Kněz hlasitě: Jako da pod deržavoju tvojeju vseгда chranimi Tebě slavu vozsy-lajem, Otcu i Synu sv. Duchu . . . vo věky věkov.

Chor: Amiň.

A nyní následuje bezprostředně hymnus zvaný Cherubikon (Píseň cherubínská), jíž začíná vlastní

Offertorium — Obětování,

které dle obřadu východního má název:

Velikyj Vchod.

Jest to slavný průvod s obětními dary od prostranního oltáře přípravného k oltáři hlavnímu.

Tato část mše sv. koná se tímto způsobem:

Po přípravných modlitbách, jež koná kněz tiše, zpívá chor »Píseň cherubínskou (text uveden, jak ho užívají zpěváci):

Iže Cheruvimy (iže Cheruvimy) tajno (tajno) obrazujušče, tajno (tajno) obrazujušče). I žyvtvorjaščeij Trojci (i životvorjaščeij Trojci) Trysvjatuju pišň (pišň) prypivajušče, (pripěvajušče) trysvjatuju pišň prypivajušče). Vsjakuju nyní (nyni) žytelskuju, (vsjakuju nyní žytelskuju) otveržym (otveržym) pečalj (otveržim pečalj). — Jako da Carja (da Carja) vsich (vsěch podymem, (jako da Carja da Carja vsich podymem) Anhelskymy (angelskimi) nevydymo dorynosyma čiňnij. Alliluja (opakuje se).

Tato modlitba velmi příhodně koná se jako příprava kněze i věřících k této důle-

žité části mše sv. obětování, jež žádá již velkou pozornost a sebrannost. Smysl její jest:

My, kteří tajemně představujeme Cherubíny a přinášíme trojsvatou píseň obživující Trojici — odvrzme nyní všelikou vzdější (časnou) starost, abychom mohli přijati krále všech, kterého andělské řády neviditelně nesou podobně, jako nosívali římsští vojínové nově zvoleného císaře na štítě u slavném vojenském průvodu.

Zatím, co zpívá se píseň cherubínská, kněz modlí se s rukama vzhůru rozpjatýma, dlouhou modlitbu: Niktože dostojin (nikdo není hoden), v níž vyznává svou nehodnost k úkonu nastávajícímu slovy plnými pokory, lítosti a kajícího, ale též důvěry v pomoc Boží, o níž snažně prosí. Modlitbu tu lze srovnati s naším Confiteor a celou stupňovou modlitbou.

Po modlitbě této modlí se s rukama rozprostřenýma a pozdviženýma cherubínskou píseň třikráte, děláje ku konci poklonu a znamená se sv. křížem.

Na to děje se okuřování oltáře jen uprostřed přísluhujících. Pak odejdou všichni k «žrtveníku», na němž jsou přichystány obětní dary, tyto se okuřují, a pak za jistých obřadů u slavném průvodu nesou ku sv. prestolu (oltáři) tímto způsobem:

Kněz položí velum (vozduch) na levé rámě jáhnovo a diskos s hostií na jeho hlavu, sám pak vezme do rukou kalich s

vínem a takto jdou s ostatními spolupřisluhujícími k hlavnímu oltář, při čemž se sv. dary okuřují a nesou se hořící svíce.

Při průvodu říká kněz modlitby za veškeré křesťanstvo, zvláště pak (u sjednocených) za sv. Otce, Papeže římského, metropolitu a jemu podřízené biskupy a veškeré duchovenstvo, panovníka země, vojsko, dobrodince chrámu Páně atd. U oltáře samého okuřují se opět dary sv.

Po okouření obětních darů na oltáři, odeběře se jáhen severními dveřmi na své obyčejné místo a říká hlasitě, kněz pak zároveň tiše (a není-li jáhna, říká kněz sám hlasitě)

Ekteniji k obětování:

Ispolnim molitvu našu Gospodevi (Vykonejme modlitbu naši Hospodinu).

R. Gospodi pomiluj.

O predložených čestných darech Gospodu pomolimsja (Za obětované čestné dary modleme se ku Pánu) .

R. Gospodi pomiluj.

O svjatěm chramě sem, ižže s věroju, blagozověnijem, i strachom Božijim vchodjašich v on, Gospodu pomolimsja.

R. Gospodi pomiluj.

O izbavitisja nam ot svjakyjev skorbi (zármutku), gněva i nuždy (nouze) Gospodu pomolimsja. R. Gospodi pomiluj.

Zatím kněz modlí se modlitbu k obětování:

Gospodi Bože vsederžetelju, jedine Svjate, příjemlaj žertvu chvalenija ot pri-
zyvajuštich Tja vsěm serdcem, prijmi i nas
zvěšnich molenije, i prinesi k svjatomu tvo-
jemu žertvenniku, i udovli nás prinositi tebě
dary, že i žertvy duchovnyja o našich grě-
sěch i o ljudskych nevědějenich.

Jáhen dále pokračuje v ekteniji:

Zastup, spasi, pomiluj, i sochrani nas
Bože, tvojeju blagodatiju. R. Gospodi po-
miluj.

Angela míru věrna nastavnik, chrani-
telja dušam i tělom našim u Gospoda pro-
sím:

R. Podaj Gospodi.

Proštenija i ostavljenija grěchov i pre-
zvěšenij našich u Gospoda prosím.

R. Podaj Gospodi.

Dobrych i poleznych (užitečné) dušam
našim, i mira mirovi, u Gospoda prosím.

R. Podaj Gospodi.

Pročeje vremja života našego, v mirě
i pokaniji skončati, u Gospoda prosím.

R. Podaj Gospodi.

(Abychom ostatní část života svého v
pokoji a pokání skončili. R. Dejž ó Pane!)

Christijanskyja končiny života našego,
bez bolezněny, nepostydney, mirny, i dobra-
go otvěta na strašněm sudišti Christově,
prosim. R. Podaj Gospodi.

(Za křest. skonání života našeho bez bolesti, bez zahanbení, v pokoji a za dobré odpovídání na strašném soudu Kristově . . prosíme. R. Dejž, ó Pane.)

Presvjatuju, prečistuju, preblagoslovenuju, slavnuju Vlakyčicu našu, Bogorodicu i Prisno-Děvu Mariju, so všemi svjatymi pomjanuvše, sami sebe i drug druga i ves život naš Christu Bogu predadim.

R. Tebě Gospodi.

Kněz hlasitě:

Štědrotami jedinorodnago Syna tvoje-
go, s nimž blagosloven jesi, s presvjatym
i blagym i životvovjaštím Duchom твоjim
nyně i prisno i vo věky věkov.

R. Amiň.

Kněz obraceje se v polokruhu k lidu a
žehnaje jej říká hlasitě pozdrav:

Mir všem. R. I duchovi tvojemu.

Načež následuje povzbuzení k vespolečné
lásce slovy jáhnovými:

Vozljubim drug druga, da jedinomyсли-
jem ispověmy, a chor zpívá, doplňuje slova
knězova:

Otca i Syna, i Svjataho Ducha, Trojcu
jedynosuštnuju, i nerazdilnuju. (Milujme se
vespolek, abychom jednomyslně vyznávali
Otce i Syna i svatého Ducha, Trojici jedné
bytnosti a nerozdílnou.)

Udílení políbení (pax).

Nyní uděluje se na znamení sv. lásky políbení míru. Kněz líbá napřed posud zakryté sv. dary svrchu diskosu a kalicha, pak okraj oltáře, říkáje při každém políbení:

Vozljublju Tja Gospodi, krěposte moja Gospod' utverždenije moje, i priběžiště moje. (Milovati budu tebe, Hospodine, sílo má, Hospodin tvrz má a útočiště mé. Diligam te, Domine, fortitudo mea . . . Žalm 17.)

Jsou-li spolu u oltáře jáhnové, dávají si navzájem políbení (pax) na levé rámě; obětují-li zároveň ještě jiní kněží u téhož oltáře (spolucelebrující, soliturgisajuštiji), líbá kněz «pervenstvujuštij» (přední) na rameni levém kněze prvního stojícího v levo (oštujuju jego), a tímž způsobem dávají políbení i ostatním kněžím se slovy: «Christos posredě nas», načež zní odpověď: I jest i budět. (Kristus jest uprostřed nás. (Ano), jest a bude (uprostřed nás).

Cherubikon, velký vchod, obětování a udílení pokoje při biskupské mši sv. děje se způsobem obzvláště slavným, především průvod při velkém vchodu vyniká slavnostním rázem. Předně odeběře se pontifikant k oltáři předložení (přípravnému, prothesi) a zde dokončí přípravu obětních darů, kterou místo něho konal jeden z kněží před začátkem mše sv. při proskomidiji, vyjma oddělování a uspořádání částic obětních. Tento poslední obřad vykoná nyní

pontifikant sám. Vyjme z předního obětního chleba (prospory) vnitřní částici zvanou svatý «agnec» poznačenou nápisem Ježíš Kristus vítězí (řecky: Isus Christos Nika

IC XC
NI KA

a oddělí jednu částici na svou intenci; po něm oddělují jednotlivě částice kněží spolucelebrující a po těchto jáhnové, každý na svůj úmysl. Při tom konají se modlitby a obřady jako jindy při konci proskomidii. Po okuřování seřadí se průvod s posvátnými dary. Pontifikant sedí na trůně královských dveří; přední jáhen a přední kněz nesou s velikou uctivostí za sebou patenu s hostiemi, částicemi a kalich s vínem říkajíce jisté modlitby a zároveň zbožné pozdravy pro blaho pontifikantovo. Tento přijav obětní dary položí je na hlavní oltář. Když píseň cherubínská byla ukončena, dává pontifikant požehnání trikirem, při čemž chor zpívá: Is polla et, Despota, Na mnoga lěta, Vladyko! Nyní dějí se dojemná udílení políbení pokoje (pax) tímto způsobem: Pontifikant políbí předně třikrát velkou přikrývku (velum) nad patenou a kalichem; po něm tak činí dle jistého pořádku (hodnosti) kněží spolucelebrující, načež každý z nich líbá dle obřadu u vlastních Řeků napřed ruku pontifikantovu a na to dotýká se ramen jeho. Dle obřadu jiného líbá každý pravé ramě pontifikantovo. Na to dávají sobě políbení pokoje mezi sebou vespolek obvyklým způsobem. Pozdravy vespolečné jsou při tomto obřadu

tytéž jako při obyčejné mši sv. bývají mezi knězem a jáhny.

Vozljublju tja Gospodi; Christos posredě nas. R. I jest i buděť.

Toto políbení pokoje jakožto znamení lásky a smíření velmi případně se připojuje k obětování darů zcela dle napomenutí Páně (Math. 5, 23): «Protož přinášíš-li dar svůj na oltář a tu se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě . . ., smiř se s bratrem svým a potom obětuj dar svůj.»

III. OD OBĚTOVÁNÍ DO PROMĚŇOVÁNÍ.

Po obřadech k obětování následuje dle východního obřadu

Credo (Věřím).

Dle východního obřadu se recituje při každé mši sv. Credo a sice jako u nás niceaeno-konstantipolitánské; svým vřaděním mezi obětováním a proměněním tvoří významný přechod a přípravu k úkonu největšímu a nejsvětějšímu, jenž zove se v pravdě *Mysterium fidei* (Tajemství víry). Dle vých. obřadu Credo se neintonuje a vůbec nezpívá; všichni kněz i lid věřící modlí se «Věřím» zároveň od začátku hlasitě celé.

Zní pak v jazyku církevním slovanském takto:

Věřuji vo jedinago Boga Otca vsěder-
žitelja, Tvorca neba i zemli, vidimich že
vsěch i nevidimich. I v jedinago Gospoda
Ijisusa Christa, Syna Božyja jedinorodnago,
iže od Otca rozdenago přežde vsěch věk.
Světa ot světa, Boga istinna, ot Boga istin-
na, poždena, ne sotvorena, jedinosušta Otcu.
jimže vsja byšo. Nas dělja čelověk, i našego
radi spasenija sšedšago s nebes.

(I poklanjajutsja nizko, glagoljušte):
i voplotivšagosja ot Ducha svjata i Mariji
Děvy, i vočelověčšasja. Raspjatago že za ny
pri Pontijstěm Pilatě; i stradavša, i pogre-
bena: I voskresšago v tretij deň po pisa-
nijem. I vozšedšago na nebesa, i sědaštago
odesnuju Otca. I paki grjaduštago so slavoju
suditi živijm i mertvym, jegože carstviju ne
budet konca. I v Ducha svjatago, Gospoda,
životvorjaštago, iže ot Otca i Syna (jen dle
ritu sjednocených) ischodjaštago, iže so Ot-
cem i Synom spoklanjajema, i soslavima,
glagolavšago Proroky. V jedinu, svjatuju, so-
bornuju, i apostoljskuju cerkov. Ispovědaju
jedino kreštenije vo ostavljenje grěchov.
Čaju voskresenija mertvych: I žizu budušta-
go věka. Amiň.

Při modlení se «symvolu věry» koná
kněz zvláštní, do očí bijící obřad, dle něhož i
neznalým obřadu východního lze snadno po-
znati, že recituje se Credo. Na začátku «Cre-
do» sejme totiž se sv. darů pokrývku, zv.
vozduch (naše velum kalichové) a drže je
vzhůru v rukou rozprostřené vlaje jím usta-

vičně a to až do konce vyznání víry. Obřad tento jest odznakem Ducha svatého, an vznáší se nad sv. dary a svou milostí naplňuje celý chrám a věřící již víru svou právě vyznávají.

Při pontifikální mši sv. při kedu pontifikant stojí před oltářem, maje hlavu skloněnou nad posvátnými dary, jáhnové neb kněží assistující drží nad hlavou jeho velké velum (přikrývku pateny u kalicha) a sice vodorovně (kdežto obyčejný kněz drží velum kolmo nad oltářem).

Při slovech: «voplotivšagosja» (incarnatus . .) políbí pontifikant velum, když mu je byli assistující podali.

Anafora čili kánon mše svaté.

Konečně po této všeobecné a zvláštní přípravě má začítí úkon nejdůležitější: Proměnění a v něm vlastní, nekrvavá oběť novozákonní. Třeba tedy vynaložili co největší pozornost a uctivost pro chvíli tak velice posvátnou. Proto ve smyslu tom napomíná duchovní sebe i lid přítomný:

Staněm dobře, staněm se strachom, voňmim svjatoje voznošenije v mirě prinositi. (Stůjme dobře krásně, důstojně, stůjme se sv. uctivostí; buďme pozorni, abychom svatou oběť v míru přinášeli).

Věřící neb chor zpěváků na to odpovídají:

R. Mylosť, mira, žertvu chvalenija, (jakoby chtěli říci: My jsme hotovi přinést oběť, která jest ovocem míru čili smíření s Bohem, která vzdává P. Bohu nejlepší chválu.). Na to následuje

Preface.

Před prefací obrácí se kněz polokruhem k lidu a žehná jemu slovy: Blagodať (milosť) Gospoda našego Ijisusa Christa, i ljuby (láska) Boga i Otca, i pričastije (účastenství), svjatago Ducha, budí so všemi vami.

(Lid neb chor): R. I so duchom твоjim.

Kněz pozdvihuje ruce i oči: V. Gorě imějim serdca.

Lid neb chor: R. Imamy do Gospodu.

V.: Blagodarim Gospoda.

R.: Dostojno i pravedno jest, poklanjatisja Otcu, i Synu, i svjatomu Duchu, Trojče svjatěj jedinosuštněj i nerazdělněj.

Nyní se modlí kněz »prefaci« mnohem delší nežli jest naše, a sice vždy stejnou (v liturgii sv. Jana Zlatoustého, o níž se tu jedná). Jest to velkolepý, rozsáhlý hymnus chvály a díků, jímž se opěvují největší díla Boží od tvoření až ku poslednímu dni tohoto světa. Začíná podobně jako u nás: Dostojno i pravedno tebe pěti, tebe blagoslaviti, tebe chvaliti, tebe blagodariti, tebě poklanjatisja na svjacem městě (na každém místě) a zakončuje též naším Sanctus, Sanctus, Sanc-

tus,*) jež nazývají na východě «vítěznou písní», Pobědnaja pěsň. Při posledních slovech preface: Pobědnuju pěsň pojuště vopijuště, vzyvajuště i glagoljušte, (vítěznou píseň pějíce, vzývající, řkouce) vezme kněz od jáhna «hvězdu» (asteriskus), činí jí na diskosu znamení kříže, udeří jejími kraji o čtyry strany diskosu, políbí ji a dá pak políbíti jáhnovi, odloží ji stranou a složiv ruce na prsou, činí poklonu říkáje tiše, mezi tím co lid neb chor pěje:

Sanctus.

R. Svjat, svjat, svjat Hospod' (Hospod' Savaoft, Hospod' Savaoft, Hospod' Savaoft) ispolň nebo i zemlja slavy Tvojeja (Slavy Tvojeja, Slavy Tvojeja, slavy Tvojeja). Osanna vo vyšnych, (osanna vo vyšnych. Blahosloven hojadyj vo ijmja Hospodne, Osanna, Osanna vo vyšnych.)

Při slovech «Blagosloven grijadyj — vyšnych (Benedictus qui venit — in excelsis) znamená se kněz sv. křížem.

Po sanctus až do Proměnění není již mnoho modliteb, nečiní se Memento a nemodlí se Communicantes. Kněz vzbudí po Sanctus, jak rubrika zvláště předpisuje, se všemožnou pozorností a rozvahou úmysl, že chce konsekrovati sv. dary. Též připomenouti má sobě, na jaký úmysl třeba jemu

*) V některých chrámech uniátských zvoní ministrant k Sanctus jako u nás.

mši sv. obětovati. Na to rozepjav ruce, pozvedne oči vzhůru, skloní hlavu a čte s velikou pozorností a sv. uctivostí modlitbu, v níž se spojuje s nebeskými duchy v oslavování trojsvatého Boha: Připomíná krátce lásku Otce nebeského, jenž tak miloval svět, aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. A ihned začíná naše Qui pridie quam pateretur (kterýž den před tím, než trpěl . .)

Proměnění.

Iže prišed, i vsě ježe o nas smotrenije ispolniv (Jenž přišed a vše, co se týkalo naší spásy vyplniv) v nošt, v njuže predajašesja, poče že sam sebe za mirskyj život (v noci, ve kterou byl vydán či lépe, sebe samého vydal pro život světa.) Nyní pozvedne kněz od oltáře poněkud diskos se sv. chlebem a praví:

Prijem chléb vo svjatyja svoja, i prečistyja i neporočnyja (neposkvrněné) ruky,
(nakloniv hlavu dí):

blagodariv (dobrořečil)

(a čině pravicí svrchu diskosu třikrát znamení kříže říká):

i blago † sloviv, osvja † tiv, prelo † miv, dade svjatym svojim učennikom i apostolom, rek:

(skloněn patře na sv. chléb, říká pozorně slova konsekrační (slovesa osvjaštajuštaja i pretvorjajuštaja) a to hlasitě a odděleně (veleglasno i razděljno):

Primate, jadíte SIJE JESTĚ TĚLO MOJE
ježe za vy lomimoje vo ostávljenije grěchov.

Lid neb chor odpovídá: Amiň.

Kněz hluboce se pokloní jedenkrát (ne-
genuflektuje) při tom na znamení nejhlubší
úcty, dotýká se rukou až samé země.

Pozdvihování sv. Hostie se neděje nyní
ani pozdvihování sv. Krve po následujícím
proměnění.

Po poklonění se sv. Hostii odhaluje ka-
lich (čášu), a vzav jej do levé ruky, ukazuje
pravou rukou (neb tak činí jáhen) na povrch
kalicha, žehná jej a praví tiše:

Takožde i Čášu † po večeri glagolja:

(I nakloniv se, patří na sv. kalich a pro-
náší hlasitě slova proměňovací):

Píjte ot nejá vsí SIJA JEST KROV MO-
JA, novago zavěta, jáže za vy i za mnogy.
izlivajemaja vo ostavljénije grěchov.

Lid odpovídá opět: Amiň.

Kněz pak hluboce jedenkrát se pokloní
nejsvětější Krví.

Slova proměňovací v nepodstatných čá-
stech se liší zde poněkud od znění v našem
latinském obřadu; jsoutě vzata hlavně z pr-
vé epištoly sv. Pavla ke Kor . . (11.23. seq.)
Na slova konsekrace odpovídá lid kleče v
hluboké uctivosti po obojím proměnění slo-
vem Amiň, čímž vyznává svou pevnou viru
ve skutečnou přítomnost Ježíše Krista, Bo-
hočlověka pod způsoby chleba a vína ne-
krvavě se obětujícího.

IV. OD PROMĚNĚNÍ DO SV. PŘIJÍMÁNÍ.

Po proměnění.

Po proměnění následuje Anamnese (vzpomínka) podobná naší Unde et memores (záčatek po pozdvihování), která jest však mnohem delší než u nás, a věřící lid se jí též účastní častými odpověďmi. Kněz po uctění nejsvětějšího Těla a Krve Páně modlí se tiše:

Pominajušte ubo spasitelnuju siju zapoved, i svja jaže o nas byvsaja: krest, grob, tridnevnoje voskresanije, na nebesa vozšestvije, odesnuju seděníje, vtoroje i slavnoje paki prišestvije (Protož vzpomínajíce na spasitelné toto přikázání i vše pro nás se stavší: kříž, hrob, třetího dne zmrtvýchvstání, na nebesa vstoupení, po pravici sedění, druhé a slavné příští).

Nyní přeloživ kněz ruce do kříže, vezme do pravé ruky spočívající na levé svatý diskos se sv. Hostií, do levé pak sv. kalich s nejsvětější Krví Páně a pozdvihuje obé na jednu nad sv. prestolem; jest to tudíž (aspoň u sjednocených) našemu podobné

Pozdvihování.

Při tom hlasitě se modlí jakožto pokračování předcházející modlitby:

Tvoja ot Tvojich Tebě prinosim o všech i za vše. (Tvoje ze Tvého Tobě přinášíme pro vše a za vše.)

Což znamená: Tyto Tvé Dary od Tvých tvorů my Tobě přinášíme, Otče nebeský, v oběť za všechny lidi (živé i mrtvé) a za vše dobrodiní a milosti, jež jsme od Tebe obdrželi.

Na tato slova knězova odpovídá lid neb chor zpívaje: Tebe pojem, Tebe blagoslovym, Tebi (Tebě) blagodarym Hospody i molym Ty sja (i molym Ty sja) Bože naš. (Tobě pějem, Tobě blahořečíme, Tobě děkujeme, Pane, a modlíme se k Tobě, Bože náš.)

Přisluhuje-li knězi jáhen, pak pozdvihuje on nejsvětější svátost udaným způsobem; přisluhují-li dva jáhnové, vezme jáhen stojící po levé straně kalich pravou rukou, jáhen pak s pravé strany diskos též pravou rukou tak, aby pravá ruka pravého jáhna ležela křížem na pravé ruce levého jáhna, a takto oba pozdvihují.

V kostelích uniatských po proměnění zvoní se dle předpisu církevního velkým zvonek, aby zvláště nepřítomní mohli duchovně sjednotiti se s věřícími v kostele v klanění se Ježíši Kristu přítomnému na oltáři ve svátosti.

Nyní následuje modlitba zvaná

epiklese.

V modlitbě této často opakované prosí kněz Otce nebeského, aby seslal svého Duha svatého na nás a na sv. Dary — a skrze něho proměnění dokonat a potvrdil.

Po epiklesi následuje

Památka Svatých

(naše Communicantes . . .)

Svatí se zde nepřipomínají všichni jménem, nýbrž jen dle stavu a povolání uvádějí se všeobecně ve víře zesnulí Praotcové, Proroci, Apoštolové, Kazatelé Evangelisté, Mučenníci, Vyznavači, Zdrženliví ustavičnou sv. čistotu zachovávající a vůbec všichni spravedliví a ve víře zemřelí. To vše se říká tiše.

Památka Panny Marie.

Za to však památka Panny Marie činí se zvláštní modlitbou a slavným okuřováním svatých Tajemství a zpěvem k poctě Bohorodičky, což nám připomíná naše Magnificat s incensováním oltářů při nešporách a zvláště na Bílou sobotu při mši svaté samé. Tak vroucní ctitelé Marie Panny, jakými jsou křesťané východní, nemohou opomenouti, co již často činili při sv. liturgii, aby nevzdali brzy po Proměnění nejhlubší úctu slavné, přečisté Matce svátostného Spasitele a takto vyznali úzký a něžný vztah Její k oběti pravé a nejsvětější, která proměněním byla nastala.

Kněz tedy (neb jáhen) vzav kaditelnici, kadí svatá Tajemství a modlí se hlasitě:

Izrijadně (prinosim ti slovesnuju siju službu) (přinášíme tobě tuto rozumnou službu) o (za, ku cti) presvjatěj, prečistěj, preblagoslavennej, slavněj Vladyčicě našej, Bogorodicě, i Prisnoděvě Mariji.

Jáhen okuřuje na to sv. stůl dokola, (i v zadu, poněvadž oltář stojí volně). Lid nebo chor při tom zpívá, kdežto kněz modlí se s rukama rozpjatýma, dále zároveň s lidem zvláštní modlitbu k Panně Marii:

Dostojno jest jako vo istynnu blažity tja Bogorodycu Prisno-Blažennuju i preneporočnuju Mater Boga (Boga) našego (Mater Boga, Boga našego, Mater Boga, Boga našego).

Čestnijšuju cheruvim, slavnijšuju bez sravnenyja Serafim, bez istlinyja Boga Slova roždšuju (roždšuju), suštju Bogorodycu, (suštju Bogorodycu, suštju Bogorodycu, Tja velyčajem, (Tja velyčajem, Tja velyčajem.)

Ve svátky Páně a Panny Marie místo «Dostojno» zpívají se jiné chvalozpěvy na oslavu Matky Boží.*)

Po chvalořečení Rodičky Boží modlí se kněz dále potichu, maje ruce rozpjaty, modlitbu, v níž vzpomíná sv. Jana, předchůdce Páně, sv. apoštolů (všeobecně) a Svatého, jehož památka toho dne se oslavuje. Na to činí

*) Chvalořečení Panny Marie, jímž zde Dostojno končí: Čestnějšuju Cheruvim i slavnějšuju bez sravnenija Serafim, bez istlěnyja Boga Slova roždšuju, suštju Bogorodicu, Tja velyčajem. (Čestnější nad Cherubíny, slavnější bez přirovnání (incomparabiliter) nad Serafíny, bez porušení (panenství) Boha Slovo porodivší, Tebe v pravdě jsoucí Bohorodičku velebíme) velmi často samo o sobě se užívá skoro jako naše Ave Marie (Zdravas Maria); též spatřuje se jako ná-

Memento (vzpomínku) zemřelých

modle se: I pomjani všech usopšich (zesnulých) v nadeždě voskresenija (v naději vzkříšení) života věčnago.

A složiv ruce vzpomíná jich a Bohu odporučuje každého jmenovitě: Pomjani Gospodi dušu usopšago raba (sluhy) tvojego N. atd. Po vzpomínce rozepjav ruce říká:

I upokoj jich, iděže prisěštajet svět lica tvojego (a uděl jim pokoje tam, kde svítí světlo tváři tvé.) Na to koná

Memento (vzpomínku živých).

Předně pamatuje na duchovenstvo dle hierarchie všeobecně, na sv. církve katolickou, na ty, již v čistotě žijí, na panovníka říše N. a vojsko jeho, a hlasitě pak, maje ruce sepiaty, činí vzpomínku jmenovitě: sv. Otce papeže N; metropolity N. a jemu podřízeného biskupa N. modle se:

V pervych pomjani Gospodi svjatějšago vselenskago, Archijereja N. Papu Rimskago (u uniatitů), Preosvjaštennago Archiepiskopa našego Mitropolita Kyr (Pana) N.; Bogoljubivago Jepiskopa našego Kyr N. jichže da-

pis na obrazích Marianských, jak viděti lze na př. na milostném obraze Panny Marie Žirovické na Litvě, kde však uctívání jeho pro rozkol tam bohužel obnovený přestalo, jenž však se od dávných dob uctívá také v Římě ve chrámu Páně ss. mučenníků Sergia a Baccha, při němž jest kolej rusínská a což pro nás velmi zajímavě i v Olomouci, v kapličce při zahradě domu vikařského ve třídě Frant. Josefa č. 34, kdež máme kopii jeho se starosl. nápisem.

ruj (zachovej) svjatym tvojim Cerkvam v mirě cělych (neporušené), čestnych, zdravych, dolgodenstvijuštich (dlouhožijící) i pravopravajaštich slovo tvojeja istiny (právě hlásající slovo pravdy tvé.)

Lid odpovídá: I všech i svja (t. j.: pomni, ó Pane, též všech ostatních, nejmenovaných oběho pohlaví).

Nyní činí kněz zvláštní vzpomínku živých dle zvláštních úmyslů.

Na to modlí se dále tiše za pořeby města (obce, rodiny) a jich obyvatelů a jiných, jiniž pomoci Boží třeba a neb za něž jest potřebí se modliti z vděčnosti.

Po těchto vzpomínkách kněz žehná lid znamením sv. kříže obraceje se k němu na polo, při čemž však není zády obrácen ku sv. Tajemstvím, říkáje:

I da budut milosti velikago Boga i Spasa (Spasitele) našego Ijisusa Christa so všemi vami.

Lid: I so duchom tvojim.

Nyní následuje ektenije, z níž uvádíme některé modlitby: na př. podobnou modlitbu naší Supplices te rogamus (Pokorně tě prosíme po pozdvihování): Jako da čelověkoljubec Bog náš, prijem ja (sv. Dary) v svjatyj i prenebesnyj i myslennyj (duchovní) svoj žertvennik v vonju blagouchanija (jako líbeznuou vůni) duchovnago, voznisposlet (se-slal) nam božestvennuju blagodat (milost'), i dar svjatago Ducha, pomolimsja . . .

Pročeje vremja života našego v mirě i pokajaniji skončati, u Gospoda prosim.

Christianskyja končiny života našego, bezbolezněny, nepostydney, mirny, i dobrago otvěta na strašněm sudišti Christově, prosim. (Abychom ostatní čas života svého v pokoji a pokání skončili, Pána prosme.)

Za křesťanské skonání života našeho, abychom bez zahanbení, v pokoji dobře odpovídali na hrozném soudu Kristově, prosme.)

Sojedenenje věry, i pričastije svjatago Ducha isprosivše (sjednocenost u víře a účastenství Ducha svatého vyprosivše) sami sebe, i drug druga, i ves život naš Christu Bogu predadim (poručme).

Pater noster.

Po ekteniji, při níž se kněz sám tiše modlí ve smyslu modlitby lidu, začíná modlitbu Páně s úvodem našemu podobným; říká totiž:

I spodobi nas Vladyko so derznoveniem, neosuždenno směti prizyvati tebe nebesnago Boga Otca, i glagolati. (A učiň nás hodny, ó Pane, abychom s odvahou (důvěrou) neodsouzeně směli vzývati Tebe nebeského Boha Otce, a říkati: Otče náš . . . atd.

Kněz, rozepjav ruce, modlí se Otče náš tiše, za to věřící neb chor zpěváků říkají sami modlitbu Páně hlasitě takto:

Otče náš, iže jesi na nebesěch (-ich), da svjatitsja ímja tvoje, da přiídet cárstvije tvoje, da búdet vólja tvojà, jáko na nebesě (-i) i na zemi. Chlěb (chlib) náš našústnyj dážeť nám dněs; i ostávi nám dólgi naša, jákože i my ostavljájem dolžnikóm našim; i ne vvedi nás vo iskušénije, no izbávi nás ot lukávago.

Kněz sepjav ruce, modlí se po ukončení modlitby Páně: Jako tvoje jest carstvo, i sila i slava, Otce i Syna, i svjatago Ducha, nyní i prisno, i vo věky věkov.

Lid (Chor.) R. Amiň.

Kněz poobrátiv se poněkud z levé strany oltáře, žehná lid a říká: Mir všem.

Lid: I duchovi tvojemu.

Jáhen pak napomíná věřící, aby vzdali poctu božskému Spasiteli, jehož mají v nej-světější Svátosti přijati, poklonou hlavy a zároveň pokornou myslí, a sice slovy:

V. Glavy vaša Gospodevi priklonite (sr. naše Humiliate capita vestra Deo v době postní).

Lid: R. Tebě Gospodi.

Kněz ukloniv též hlavu, maje ruce sepjaté, modlí se tiše; pak — učiniv poklonu těla — hlasitě: Blagodarim Tja Carju nebesnyj . . . V modlitbě této prosí Boha, aby blahosklonně patřil na přítomné, již před ním nyní hlavy své sklonili a k dobrému záležitosti jejich všechny spravoval.

Blížeší příprava ku sv. přijímání.

(Umývání rukou (prstů).

Poněvadž posud kněz dotýkal se jen disku (pateny), pozdvihuje jej se sv. Hostií, a nyní teprv má sv. Hostii vzíti bezprostředně do rukou, aby ji před sv. přijímáním pozdvihl, lidu ukázal a pak ku sv. přijímání rozdělil, děje se umývání rukou na pravé straně oltáře. Proto učiniv kněz před sv. Tajemstvími hlubokou poklonu, odstoupí poněkud na pravou stranu, dbaje toho, aby neobrátil se zády k Nejsvětějšímu; tam umývá prsty obou rukou, jimiž má se dotýkati přesvatého Těla Páně; na to utřev je, jde do prostřed sv. stolu, a hluboce se pokloní Nejsvětější Svátosti. Po tom pozvedna vzhůru ruce i oči zároveň pak i mysl svou, modlí se pozorně v tichosti:

Voňmi Gospodi Ijisuse Christe Bože náš, ot svjatego žilišta tvojego i ot prestola slavy carstvija tvojego, i přijdi vo ježe osvjatiti nas, iže gorě so Otcem sědjaj, i zdě nam nevidimo sprebyvajaj; i spodobi deržavnoju tvojeju rukoju prepodati nam prečistoje Tělo tvoje, i čestnuju Krov, i nami všem ljudem.

(Vyslyš nás . . . ze sv. obydlí . . . a přijď posvětití nás, jenž na hoře s Otcem sídlíš a zde s námi neviditelně přebýváš, i račiž mocnou rukou svojí podati nám (kněžím,

jáhnům) přečistě Tělo své a drahocennou Krev, a námi (naší službou) všem lidem*).

Pak bije se v prsa třikráte, říkáje:

Bože, milostiv budi mně grěšnomu.

I sejmuv pokrývku se sv. kalicha, klaní se hluboce Nejsvětější Krvi, načež ihned vezme do umytých prstů oběma rukama svatého Beránka, při čemž jáhen věřící vyzývá k pozornosti slovy:

Voňmim (Pozor mějme).

A kněz pozvedna diskos povznáší nad ním sv. Hostii tak, aby byla všem patrna a pronáší při tom slova následující (v dobách dřevních ve sv. Církvi před sv. přijímání všeobecně užívaná):

Svjataja Svjatym (Svaté Svatým.) Těmito slovy chce kněz naznačiti, že Nejsvětější Svátost oltářní a její přijímání jest jen pro svaté, pro takové totiž, kteří jsou bez vědomého hříchu smrtelného jsou svatí skrze milost posvěcující; věřící pak pokorně uznávajíce svoji lidskou slabost a nehodnost pro mnohé hříchy aspoň všední naproti jediné nejdokonalejší Svatosti Boží odpovídají (zpěvem choru):

Jedyn Svjat, jedyn Hospod, Ijisuš Chrištos, vo slavu Boha Otca, Amiň.

Zároveň však projevují naději ve sv. přijímání, v němž mohou naléztí nejlepší pro-

*) Dle posledních slov modlitby této pozorujeme, že jasně i v obřadu církve východní jest vyjádřen úmysl, aby věřící přijímali často, každodenně při každé mši svaté a zároveň prosba, aby Bůh milosti takové všem lidem ráčil udělit.

středek svého zdokonalení a posvěcení přijímající v něm pramen i vzor veškeré svatosti. Nyní zpívá se dle svátku neb památky, jaká se toho dne koná, příhodný zpěv ku sv. přijímání zvaný Pričasten (kinonik), naše Communio, jímž se připomíná jak knězi tak věřícím, aby nyní tím zbožnější modlitbou připravovali se k nastávajícímu již sv. přijímání.

Pro mši sv. dle obřadu vých. na Velehradě při sjezdu unionistů 1909 byl určen Pričasten tento:

Chvalyte Hospoda s nebes, Chvalyte Hospoda s nebes, Chvalyte Hospoda s nebes, Chvalyte jeho vo vyšnych, Chvalyte Hospoda s nebes, Chvalyte Hospoda s nebes, Chvalyte Hospoda, Hospoda s nebes. Chvalyte jeho vo vyšnych; Allyluja (8krát).

Lámání sv. Hostie (sv. Beránka — Ag . . .).

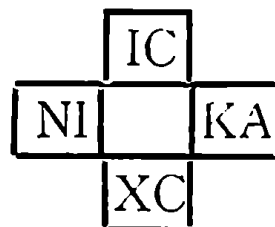
Zatím co zpívá se Pričasten, děje se lámání sv. Hostie (vazdroblenje). Kněz rozděluje sv. Hostii, již při proskomidiji (přípravě darů obětních) přede mší sv. zdola v podobě kříže nařezané, aby se při «lámání» čtyři její části snáze mohly od sebe oddělit. Rozdrobuje ji takto: Drže oběma rukama

Agneč

IC	XC
NI	KA

rozdělí (rozlomí) jej na čtyři části a tyto sestaví

do kříže dle tohoto obrazce na diskose, modle se tiše:

Razdrobljajetsja, i razdělajetsja Agnec Božyj, Syn Otč, razdrobljajemyj, i nerazdeljajemyj, vseгда jadom, i nikogda že iždivajemyj, no přičaštajuštijasja osvjaštajaj.

(Láme a rozdílí se Beránek Boží, Syn Otcův, jenž se láme a nedělí, povždy se požívá a nikdy neubývá, ale přijímající posvěcuje.)

Potom vezma hořejší sv. Částici IC do obou rukou, pozdvihne ji nad kalichem a dělá jí nad nejsv. Krví znamení kříže říkáje Ispolnenije věry svjatago Ducha. (Plnost víry Ducha sv.)

a na to klade ji do sv. kalicha, přikryje kalich a vzav jej do ruky tak, aby se ho nedotkl prsty, jež držely sv. Hostii, činí hlubokou poklonu. Prsty, v nichž držel sv. Hostii, má spolu spojeny, jako kněz obřadu latinského po konsekraci a užívá jich úplně dle našeho pravidla.

Svaté Přijímání.

a) kněží.

Jsou-li při oltáři ještě jiní, spoluobětující kněží, přistupují nyní ku sv. přijímání napřed — dle řádu důstojnosti —, a přední z kněží (načaljstvujuštij) podává každému z nich předně sv. Částici, a sice na dlaň pravé ruky dříve umyté, říkáje: Christos posrědě (uprostřed) nás: načež onen odpovídá: I jest i buděť.

Na to pokloniv poněkud hlavu, ruce maje rozprostřeny, se všemožnou zbožností patře na nejsvětější Svátost, modlí se tiše následující krásné modlitby plné víry a pokory připomínající naše Confiteor a z modliteb před sv. přijímáním — dle missálu — zvláště poslední (Perceptio . . .).

Věřuji Gospodi i ispověduju, jako ty jesi voistinnu Christos Syn Boga živago, prišedyj v mir grěšnyja spasti, ot nichže pervyj jesm az. Večery tvojeja tajnyja dnes, Syne Božyj pričastnika mja prijmi: ne bo vragom tvojim tajnu pověm, ni lobzanija tebě dam jako Juda: no jako raz bojnik ispovědaju sja tebě:

a bije se v prsa třikrát, říká:

Pomjani mja Gospodi, jegda přijdeši v carstviji tvojem.

Pomjani mja Vladyko, jegda přijdeši v carstviji tvojem.

Pomjani mja Svjatyj, jegda přijdeši v carstviji tvojem.

Da ne v sud, ili v osuždenije budet mně pričastije svjatyx tvojich Tajin Gospodi: no vo isčelenije duši i těla.

(Věřím a vyznávám, že ty jsi v pravdě Syn Boha živého, jenž jsi přišel na svět spasit hříšníky, z nichž první jsem já. Za účastníka večeře tvé tajuplné přijmiž mne dnes, Synu Boží: neboť nezjevím tajemství nepřátelům tvým, aniž políbení tobě dám jako Jidáš, ale jako onen lotr vyznávám se Tobě: Rozpomeň se na mne, Pane, až přijdeš do

království svého (3krát), aby nebylo mně v soud nebo zatracení přijímání svaté tvoji Svátosti, Pane, ale k uzdravení duše i těla.

Může se přidati ještě tato modlitba:

Věřuju Gospodi i ispověduju (vyznávám), jako sije (že toto) ježe přijemlju (co přijímám), voistinnu (v pravdě) jest istinnoje (pravé) samoje prečistoje Tělo tvoje, istinnaja samoja životvorjaštaja Krov tvoja: jaže (jižto) moljusja, spokobi mja dostojno přijati, (učiň mne hodným, hodně přijati), vo ostavlenije (odpuštění) všech grěchov mojih, i o žizň věčnuju, amiň.

A bije se v prsa, říká modlitbu publikánovu (mitavjevu):

Bože, milostiv budi mně grěšnomu. Bože, očisti grěchy moja, i pomiluj mja. Bez čisla (počtu) sogrěšich Gospodi, prosti mi (odpusť mi).

A pokloniv se na to hluboce, vezme prsty pravé ruky (možno-li) tři části Beránka, říká:

Čestnago i presvjatago i prečistago Těla Gospoda i Boga i Spasa našego Jisusa Christa, pričastujusja az nedostojnyj rab Božyj Jerej N. (ili Jeromonach mnich N.) vo ostavlenije grěchov mojih i v žizň věčnuju. Amiň.

A nakloniv se přijímá nad diskosem svaté Tělo Kristovo se sv. bázní a veškerou pozorností. I vzpřímiv se a ruce spojiv rozjímá poněkud o svatém Tajemství. Na to odhalí kalich pokloní se hluboce, stírá velmi pozor-

ně a opatrně všechny částčky s diskosu do kalicha a vzav jej pevně do pravice a diskos levou rukou podloživ pod kalich, říká:

Čestnyja, i prečistyja krove Gospoda Boga i Spasa našego Jisusa Christa, pričaštujusja az (já) nedostojnyj rab (nehodný sluha) Božyj Jesej N. (čili Jeromonach N.) vo ostavlenije grěchov mojich i v žizň věčnuju, amiň.

A přijímá z kalicha nejsvětější Krev Páně na jednu; postaviv pak kalich na iliton (korporale), vezme mezi druhý a třetí prst ručníček (lentijsce, purifikatorium) utře jím své rty, říká:

Se prikosnusja ustnam mojim, i otjimlet bezzakonija moja, i grěchy moja očistit (Hle dotekl se rtů mých, a odejme nepravosti mé a hříchy moje očistí.)

Potom drže levou rukou dolejší část kalicha, utírá ručníkem ono místo kalicha, kde z něho pil, a sice jen vně, nikoli vnitř.

Na to přistoupí též ostatní spolucelebrující, kteří přijali již Tělo Páně, a přijímají nejsvětější Krev tímže způsobem.

Při pontifikální mši sv. po vykonané modlitbě ku sv. přijímání, pontifikant přijav Nejsvětější Svátost pod obojí způsobou, vyzývá kněze ku sv. přijímání: Ijereji, pristupite; načez tito přijímají od něho do svých rukou předně nejsvětější Tělo a je pak sami sobě podávají; potom přijímají nejsvětější Krev z kalichu bez lžíce, jež podržuje každému pontifikant sám. Po kněžích přijímají jáhnové týmž způsobem.

Přikryv nyní jáhen (kněz) kalich a pokloniv se hluboce, vezme jej od kněze, obrátí se k lidu a zve

b) k Svatému přijímání věřících

slovy: So strachom Božijim, i s věroju pristupite. (S bázní Boží a s vírou přistupte.) A lid nebo kůr zpěváků odpovídá padna na kolena:

R. Blagosloven grjadyj v imja Gospodne, Bog Gospod, i javilsja nam. (Požehnaný, jenž se běře ve jměnu Páně, Bůh Hospodin, i zjevil se nám.)

Jáhen obrácej se touže stranou ku knězi a pokloniv se hluboce podá jemu kalich.

Nyní přistupují věřící ku sv. přijímání po jednom k zábradlí před ikonostasem a to tímto způsobem. Vzbudivše na kolenou patřičné úkony úcty a pokory, přistupují k místu, kde se nejsv. Svátost jim podá, líbají sv. kříž a složivše ruce křížem na prsou a naklonivše hlavu, modlí se s knězem modlitbu, kterou se i kněz modlil před svým sv. přijímáním. «Věřuju Gospodi, i ispovědným» (srv. Konfiteor.) Po této modlitbě přijímají věřící stojíce s největší uctivostí nejsvět. Svátost z kalicha pod obojí, kterou jim kněz podává stříbrnou lžičkou; částice sv. Hostie jsou totiž vloženy do kalicha a vlhčeny nejsvětější Krví. Přijavše nejsvět. Svátost utrou sobě ručníčkem ústa a políbí okraj ka-

liča a vzdavše hlubokou poklonu odstoupí a učinivše též poklonu před obrazem Panny Marie, jdou na své místo, aby vykonali povinné díkůčinění.

V. OD SV. PŘIJÍMÁNÍ DO KONCE MŠE SVATÉ.

Po svatém Přijímání.

Po svatém přijímání knězově a věřících uděluje kněz v podobě kříže žehnání sv. částčkami nejsvětějšího Těla a Krve Páně zbylými v kalichu, což připomíná nám naše sv. požehnání udílené nejsvětější Svátostí v ciboriu neb v monstranci. Při tomto sv. požehnání modlí se kněz hlasitě k lidu obrácen:

Spasi Bože ljudi tvoja, i blagoslovi dostojanje tvoje (Spasiž Bože lid svůj a požehnej dědictví svému). Přisluhující zvoní třikrát.

Lid (chor) na to odpovídá v řeckém jazyku s výslovností nynější:

Is polla ety, Despota t. j.

Na mnoga leta, Vladyko.

Načež pje lid (chor):

Viděchom svět istinnyj, prijachom Duča nebesnago, obrěchom věru istinnuju, nerazdělněj (Svjatěj) Trojčě poklanjajemsja, ta bo nas spasla jesť.

(Viděli jsme světlo pravé, přijali jsme Duča nebeského, našli jsme víru pravou,

nerozdílné Svaté Trojici klaníme se; neboť ta nás spasila.)

Zatím kněz obrátí se týmž směrem v polokruhu k oltáři, sejme příkrývku s kalicha a pokloniv se hluboce modlí se tiše:

Voznesisja na nebesa Bože, i po vsej zemi slava tvoja.

(Vznes se na nebesa Bože, a po veškeré zemi budiž sláva tvoje.)

A na to vezme do obou rukou sv. kalich a děláje jím sv. kříž, říká tiše:

Blagosloven Bog náš (Požehnán budiž Bůh náš), I obraceje se pravou stranou k lidu nežehná ho nyní, nýbrž doplňuje celý kruh říká hlasitě:

Vsegda nyní i prisno, i vo věky věkov.

(Vždycky, nyní i ustavičně a po věky věkův).

Lid (chor): Amen.

Při tom opět se dává znamení zvonkem třikrát.

Lid neb chor zpívá na způsob našeho verše: «Communio» po sv. přijímání.

Da ispolňatsja usta naša chvalenija tvojego Gospodi, jako da pojem slavu tvoju: jako spodobil jesi nas pričastitisja svjatym tvojim božestvennym, bezsmertnym i životvorjaštim Tajnam: utverdi že nas vo tvojej svjatyni vsja dni poučatisja pravdě tvojej. Alliluja 3krát. (Ať naplněna jsou ústa naše chválením Tebe, ó Pane, abychom opěvovali slávu tvoji, že jsi ráčil nás učiniti ú-

částnými na tvé božské, nesmrtelné a oživující Svátosti; zachovej nás ve své svatyni, abychom po celý den učili se spravedlnosti tvé. Alleluja třikrát.)

Zatím co zpívá se předcházející verš, kněz přijme z kalicha zbývající sv. částky nejsvět. Těla a Krve Páně pod oběma způsoby. Přisluhující nalévá pak do kalicha víno, a na to, když je byl kněz z kalicha přijal, nalévá nad kalichem na prsty knězovy víno a vodu, jak se i u nás děje. Kněz přijav z kalicha abluci, osuší kalich ručníkem a složí iliton (korporale), upraví kalich s patenou (diskosem) a přikryje patřičnými pokrývkami (velum). Při všem tom modlí se kněz tiše svrchu udanou modlitbu: Da ispolňatsja usta naša. Při pontif. mši sv. zatím co jeden z jáhnův purifikuje patenu sbíraje s ní zbylé tam částčky a utíraje ji pak ručníkem neb houbou, umývá sobě pontifikant nad kalichem prsty napřed vínem a pak vodou, načež abluci vypije (neb tak učiní podhájen). Též kněží, kteří spolu celebrovali neb nejsv. svátost přijímali, omývají sobě ruce vodou, poněvadž drželi v nich (na dlani) nejsvětější svátost, a sice u oltáře přípravného.

Jáhen rozpustí svůj orar (štolu) a upraví jej na sobě jako jej měl na začátku mše sv., jde na své obvyklé místo u pultu a modlí se tam hlasitě Ekteniji. Není-li jáhna, modlí se kněz sám hlasitě:

Ekteniji po sv. Přijímání.

Prosti přijímše božestvennyja, prečistyja, bezsmertnyja, i životvorjaštija strašnyja Christovy Tajny, dostojno blagodarim Gospoda.

R. Gospodi pomiluj.

Zastupi, spasi, pomiluj i sochrani nas Bože tvojeju blagodatiju.

Dne všego soveršenna, svjata, misna, i bezgrěšna isprosivše, sami sebe, i drug druga, i ves život naš Christu Bogu predadim.

R. Tebě Gospodi.

(Vzpřímení. Povznesme se! Přijavše božská, svatá, přečistá, nesmrtelná, nadnebeská a oživující bázní naplňující slova Tajemství, důstojně děkujeme Hospodinu.

R. Hospodine smiluj se.

Přispěj nám, spasiž nás, smiluj se a zachraň nás, Bože svou milostí.

Dne celého, dokonalého, svatého, pokojného a bezhříšného sobě vyprosivše, sami sebe vespolek a veškeren život svůj Kristu Bohu poručme.

R. Tobě ó Pane.)

Nyní kněz modlí se tiše modlitbu děkovnou po sv. přijímání (naše Postcommunio).

Blгодарim ťa vladyko čelověkoljubče blagodětelju duš našich, jako i v nastajaštij deň spodobil jesi nas, nebesnych tvojich i bezsmertnych Tajinstv. Ispravi náš puť, u-

tverdi nas, v strachě tvojim: ogradi naš život, ukrěpi naša stopy, molitvami i moleňmi slavyňa Bogorodicy i prisno Děvy Mariji, i vsěch Svjatych tvojih. (Děkuji Tobě dobrotivý Pane, dobrodinče duší našich, poněvadž jsi v tento den učinil nás hodnými Tvých . . Tajemství. Spravuj naši cestu, utvrď nás ve své bázni, ochraňuj náš život, učiň pevnými naše kroky modlitbami a přimluvami slavné Bohorodičky a ustavičné Panny Marie a vsěch Svatých svých).

Po této tiché modlitbě modlí se kněz hlasitě, drže zpřímá evangelium a děláje jím nad antiminsem, ježž byl právě složil, sv. kříž:

Jako ty jesi osvjaštenije naše i Tebě slavu vozsylajem, Otcu, i Synu u svjatomu Duchu, nyně i vo věky věkov. R. Amiň.

(Neboť Tys posvěcení naše, a Tobě chválu vzdáváme, Otci i Synu i Duchu svatému nyní i vždycky až na věky věkův. R. Amen.)

Závěrečné modlitby.

Jáhen (neb není-li ho, kněz sám): připomíná věřícím konec mše svaté a připravuje je k odchodu slovy:

S mirom iziděm.

(Odejděme v pokoji.)

R.: O imeni Gospodni. (Ve jménu Hospodinově.)

V.: Gospodu pomolimsja. (Pomodleme se k Hospodinu.)

Nyní kněz sestoupí od oltáře před stupně jeho, zde učiní hlubokou poklonu k oltáři a vyjde pak královskými (prostředními) dveřmi ikonostasu na kostel za amvon (ambon, pult), kdež koná hlasitě modlitbu zvanou dle místa toho »za amvonaja molitva«:

Blagoslavjaj blagoslovjaštija tja Gospodí, i osvjaštajaj na tja upovajuštaja, spasi ljudi tvoja, i blagoslovi dostanije tvoje, ispolnenije cerkve tvojeja sochrani, osvjati ljubaštija blagolěpije domu tvoyego: ty těch vozprosti božestvennoju siloju tvojeju, i ne ostavi nas upovajuštich na tja, mir mirovi tvojemu daruj; cerkvám tvojim, Ijerejem, blagověrnomu Imperatoru našemu (N.), vojinstvu i všem ljudem tvojim: jako vsako dajanie blago, i vsjak dar soveršem svyšě jest, schoďjaj od tebě Otca světov: i tebě slavu, i blagodarenije, i pokloněnije vozsy-lajem, Otcu, i Synu i svjatomu Duchu nyně i prisno, i vo věki věkov.

R.: Aměň.

(Dobrořeče, žehnaje blahoslavícím Tebe, Hospodine, a posvěcuje doufající v Tebe, spasiž lid svůj, zachovej plnost církve; posvěť milující okrasu domu tvého: proslav jich božskou silou svojí a neopust' nás doufajících v Tebe. Daruj pokoj světu svému, církvím svým, kněžím, panovníku našemu, (N), vojinstvu i všemu lidu svému; neboť všeliké dání dobré a každý dar dokonalý s hůry jest sestupující od Tebe Otce světél: a

Tobě chválu, díky a čest vzdáváme, Otci i Synu i Duchu svatému nyní i vždycky i na věky věkův.)

R.: Amen.

Po této modlitbě, ještě před udílením kněžského požehnání, konají se v některých kostelích odpustky obdařené modlitby za sv. církve katolickou nařízené od svatého Otce papeže Lva XIII. (3 Zdrávasy, Zdravas královno atd.), jinde se je kněz modlí jako u nás až po mši svaté. Proto je uvádíme až ku konci mše svaté.

Po těchto modlitbách, aneb, konají-li se až po ukončení mše svaté, bezprostředně po oné delší modlitbě »zaamvonné« udílí kněz své kněžské požehnání věřícím s úvodem podobným jako u nás se děje při pontifikální, biskupské mši svaté; jenže úvodní slova v obřadu východním zpívá (říká) lid neb chor, za tím co kněz koná onu modlitbu zaamvonnou:

R.: Budi imja Gospodne blahosloveno ot nyně i do věka (Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc et usque in saeculum. Budiž jméno Páně pochváleno od toho času až na věky).

Kněz pak ukončiv modlitbu za »amvonnou« vrátí se s jáhny*) k oltáři a modlí se pro sebe tiše modlitbu:

*) Dle předpisu církve řecké v tu dobu jáhen přijímá ostatní sv. částice z kalicha.

Ispolněnije zákona i prorok, sam syj
Christe Bože náš, ispolnivyj vse otečeskoje
smotrenije: ispolni radosti i veselija serdca
naša, vsěgda, nyně i prisno i vo věkov.
Amiň.

(Ty, jenž jsi naplnění zákona a proroků,
Kriste Bože náš, naplnivší veškeren řád
spáasy, naplň radostí a veselím srdce naše,
vždycky, nyní a ustavičně po věky věkův.
Amen).

Po této modlitbě líbá kněz oltář a se-
stoupiv s přísluhujícími po stupních ku krá-
lovským dveřím a pokloniv se před oltá-
řem, stane v královských dveřích, a uděluje
lidem pravicí svaté požehnání, říká hlasitě:

Blago † slovenije Gospodne na vas, togo
blagodatiju i čelověkoljubijem, vsěgda, nyně
i prisno, i vo věky věkov.

R. Amiň.

(Požehnání Hospodinovo sestoupiž na
vás skrze jeho milost a dobrotu, vždycky,
nyní a ustavičně, až na věky věků. Amen.)

Velebení Panny Marie.

Jako při mši byla Panna Maria často
velebena, nelze též ku konci oběti svaté ne-
vzpomenouti ještě nejsvětější Rodičky Boží.
Velebením Panny Marie má býti požehnání
kněžské a vůbec ovoce sv. oběti tím více
zabezpečeno a věřícím přivlastněno. Proto
připomíná kněz věřícím tuto jim tak sladkou
povinnost úcty důvěry a lásky k dobrotivé
Matce Spasitele slovem:

Premudrost (Moudrost),

čímž při mši sv. častěji bývají věřící k větší pozornosti vyzýváni, když se jedná o nějaký důležitější a vážnější úkon. A takovým jest zajisté právě důstojné uctění nejsvětější Rodičky Boží, zvláště v době, kdy se ukončí již bohoslužba a lid opustí svatyni.

Na toto vyzvání knězovo zpívá neb říká se známé velebení Panny Marie:

Čestnějšuju Cheruvim, i slavnějšuju bez sravnenija Serafim, bez istlenija Boga Slova rozdšuju, suštiju Bogorodicu Tja veličájem.

Když věřící Bohorodičku chvalozpěvem «Čestnějšuju» byli takto uctili, vzdává kněz obrácen k oltáři, slávu božskému Spasiteli, učiniv hlubokou poklonu:

V.: Slava Tebě Christe Bože, upovanije naše, Slava Tebě.

R.: Slava Otcu i Synu i svjatomu Duchu i nyní, i prisno i vo věky věkov.

Gospodi pomiluj, Gospodi pomiluj, Gospodi blagoslovi.

(Pane smiluj se, Pane smiluj se, Pane žehnej).

Načež kněz obrátiv se k lidu žehná jemu naposled, avšak bez znamení sv. kříže, an máje ruce sepjaty, modlí se hlasitě. «Odpust» (Apolysis) modlitbu propuštění, které se vůbec při ukončení služeb Božích neb i církevních hodinek často užívá s malými změnami na začátku dle slavnosti neb svátku:

V neděli: Voskresyj iz mertvych . . .

V jiné dny: Christos istinnyj Bog náš, molitvami prečistyja svojeja Matere, svjatyx slavných i vsěchvalných Apostol: i jiže v svjatyx Otca našego Iovanna Zlatoustago, Archijepiskopa Konstantina grada, Prepodobných i Bogonosných Otec našich i vsěch Svjatyx, pomilujet i spasit nas, jako blag i čelověkoljubec.

R.: Amiň.:

(V neděli. Vstavší z mrtvých v jiné dny: Kristus pravý Bůh náš, modlitbami přečisté své Matky, svatých slavných a veleslavných Apoštolů a svatého Otce našeho Jana Zlatoustého, arcibiskupa Cařihradského, převelebných a bohonosných Otců našich, a všech Svatých, smiluj se nad námi a spasiž nás jakožto dobrý a lidumilný. R. Amen.)

Modlitby,

které dle nařízení svatého Otce Lva XIII., papeže římského, mají se konati kleče, buď před ukončením mše sv. po zaambonné modlitbě aneb až po ukončení sv. oběti, a sice při mši sv. tiché po tichu, při zpívané pak hlasitě (veleglasno).

Třikrát (Zdrávas Maria).

Bogorodice Děvo, radujšja obradovana-ja Marije, Gospod' s toboju. Blagoslovena ty v ženach, i blagosloven plod čreva tvoyego, jako rodila jesi Christa Spasa dušam našim.

(Zdrávas Královno):

Radujsja Carice, Mati miloserdija, ži-
vote i sladoste i nadeždo naša, radujsja. K
Tebě vopijem izgnaniji synove Jevini, k
Tebě vzdychajem, stenjašte i plačušte na
sej judoli slez. Těmže ubo Predstateljnice
naša, onaja Tvoja miloserdnaja očesa k nam
obрати; i Jisusa, blagoslavennyj plod čreva
Tvojego, nam po sem izgnaniji pokaži: o ště-
draja, o milostivaja, o sladkaja Děvo Marije.

V.: Gospodu pomolimsja.

R.: Gospodi pomiluj.

Bože, priběžište naše i silo, prizri mi-
lostivno na ljudi k Tebě vopijuštija, i pred-
stateljstvujušti slavněj i neporočnej Děvě
Bogorodici Mariji, so blažennym Josifom,
Jeja obručnikom i blažennymi Apostoly
Tvojimi Petrom i Pavlom, i vsěmi Svjatymi,
molby naše, jaže o obrašteniji grěšnikov,
o svobodě i vozvyšeniji svjatyja Matere
Cerkve izlivajem, jako blag i čelověkoljubec
uslyši Milostiju i štědrstami jedinorodnago
Syna Tvojego: s nimže blagosloven jesi, s
presvjatym, blagim, i životvorjaštim Tvo-
jim Duchom, nyně i prisno, i vo věky věkov.
Amiň.

Svjatyj Michaile Archangele, budi nam
zaštitnik v brani, pobornik protivu zloby i
koznij diavola. Da zapretit jemu Bog, umilj-
no prosim: Ty že, o Archistratiže vojninstv
nebesnych, satanu i jinyja duchi zlobnyja, na
pogibel duš v mirě šatajaštijasja, božestven-
noju siloju vo ad nizverži.

R.: Amiň.

Svjatějšíj Otec Lev P. XIII. soizvolil jest glagoljuštim sija molitvy 300 dnij prvoštenija.

Po ukončení mše svaté

Dle některých formulářů mešních než lid se rozejde, děje se rozdávání částek obětního chleba, jenž zbyl po oddělení částí určených pro oběť samu. Tento chléb nazývá se antidoron = náhrada za svaté dary, jak nazývá se též Nejsvětější Svátost oltářní, za skutečné sv. přijímání; též jest to památkou na «agapé» hody lásky dřevních křesťanských dob.

Při rozdávání «antidoru» věřícím říká kněz:

Požehnání Páně a milosrdenství jeho sestoupiž na tebe každého času nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.

Každý z věřících přijav posvátný chléb, pokloní se hluboce a odchází slušně z chrámu. Ve starších liturgiích odporoučí se recitovati v čas rozdávání antidoru žalm 33. (Benedicam Dom.)

Slaví-li sv. liturgii biskup, rozdává sám antidor buď ve dveřích svatyně (presbyteria) buď na svém trůně, maje korunu na hlavě a berlu v levé ruce, Věřící přijavše z rukou jeho antidor, líbají jeho prsten.

Dle některých rubrik dává kněz po «ot-pustě» (apolysi) líbatí lidu sv. kříž.

Při pontifikální mši svaté rozdáv biskup antidor, vrátí se ku královským dveřím provázen dvěma jáhny, kteří vcházejí postranními dveřmi ikonostasu; zde pomodlí se »otpuť« (apolysi) a dává ku konci modlitby této lidu požehnání trikirem a dikiřem dělaje trojí znamení kříže. Za tím zpívá chor: Spasi Gospodi, mnogaja ljeta našega Vladyku i našega Archijepiskopa N.

Po ukončení bohoslužby bývá biskup od duchovenstva doprovázen za zpěvu k Panně Marii »Dostojno jest . . . blažiti Tja Bogorodicu Čestnějšuju« neb jiného troparu. Když vznešený celebrant dospěl ku svému příbytku, zpívá se k jeho poctě »polychronion« (mnogolětstvujet), načež biskup propouští průvod požehnáním. Toto přání dlouhého života děje se dle okolností způsobem delším neb kratším.

V liturgii církevně-slovanské udává rubrika blahopřání toho druhu obšírněji tímto způsobem (po posledním požehnání lidu modlitbou »otpustu«):

I mnogolětstvujet Archijereja i Imperatora pri oltarě vtaj (tiše) sice (takto):

Jich svjatymi molitvami utverdi Bože věru christianskuju. Mnoga ljeta svjatějšemu vseleňskomu (katolickému) Archijereju N. Papě Rímskomu. Blagověrnému Imperatoru našemu N. Spasi Gospodi Preosvjaštennago Archijepiskopa našego Mitropolita Kyr. (Pána) N. i Blagoljubivago Jepiskopa našego Kyr: N. Ves čin (řád) svjaštenničeskyi

(kněžský) i inočeskyj (mnišský, řeholní) všech otec i bratiju našu i vsja pravoslavnyja*) (pravověřící) Christiany: Gospodi pomiluj, Gospodi pomiluj, Gospodi spasi, Presvjataja Bogorodice pomagaj vsěm pravoslavnym Christijanom, i spasi nas.

Při slavnostnějších nadobyčejných liturgiích blahopřeje (mnogolětstvujet) kněz, obrátiv se k lidu, hlasitě (veleglasno) takto:

V. Svjatějšemu, vselenskomu Archiereju N., Papě Rímskomu, sotvori Gospodi mnogaja ljěta.

R. Mnogaja ljěta.

Na to: Blagověrnomu Imperatoru atd.

. Preosvjaštennomu Archijepiskopu atd.

Bogoljubivomu Jepiskopu atd.

Potom vezme kněz složené nádoby, sestoupí před stupně a modlí se Canticum Simeonis: Nunc dimittis servum tuum, Otče náš, modlitbu k sv. Janu Zlatoústému a jiné modlitbičky.

Když se modlí poslední »otpusť« — apolysi —, umývá si ruce a políbiv oltář, odkud

*) »Pravoslavnyj« přeloženo z řeckého orthodoxos nesprávně, má zníti pravověřící. — V tomto smyslu užívá se slova »pravoslavný« i u sjednocených východanů, ale jen v liturgických knihách; jinak označují uniaté jako my slovem »pravoslavnyj« nesjednocené východany, rozkolníky.

byl oĎdržel milost kněŹství*), jakoŹto zřídlo milostí BoŹích a svatosti, říká: Molitvami svjatych Otec našich, Ğospodi Ijisuse Christie, BoŹe naš, pomiluj nas.

Na to ukloniv se před oltářem koná »díkůčinění« po mši svaté a pak odejde z chrámu.

Adveniat regnum tuum. Ave Maria.

*) Abychom lépe pochopili tento zvláštní úkon úcty a zboŹnosti k oltáři u kněŹí východních velmi běžný, třeba podotknouti, Źe při ordinaci na kněŹství ve chvíli, když biskup vzkládá svěcenci ruce, ordinand jěst spolehnut čelem na mense oltáře, který značí JeŹíše Krista.

NĚKTERÉ MODLITBY*) ZA SJEDNOCENÍ U VÍŘE

neb s předmětem tímto úzce související.

Při všech snahách a pracích k dosažení a udržení sjednocení církevního jest zajisté nejprzednějším a nejdůležitějším činitelem modlitba. Chtějice tomu napomáhati, by modlitby toho druhu bylo snadno konávati, uvádíme v následujícím sbírku takových modliteb, které jsou vyňaty z bohoslužebných církevně schválených knih katolických obého obřadu.

I. Modlitby při mši svaté.

Za svatou Církev.

Modleme se: Církve Své, prosíme, ó Pane, modlitbám milostivý přístup rač dáti, aby sprostěna jsouc všelikých protivenství a bludů v bezpečné svobodě Tobě sloužiti

*) Modlitby církevní uvedeny jsou dle církevně schválených modlitebních knih, jmenovitě dle Velkého kancionálu pro arcidiecesi olomuckou, Obřadů církve katolické od † dp. Frant. Grydila, Římského Missálu od P. Prokopa Baudyše, modlitby odpustkové většinou dle římské Raccelty, (Sbírky odpustkových modliteb); modlitby východního obřadu dle mešní knihy a Časoslova (cír. Hodinek užívaných u uniátů).

mohla. Skrze Pána našeho Ježíše Krista, Syna Tvého, jenž s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh po všechny věky věkův. Amen.

Za sv. Otce.

Modleme se: Bože všech věřících pastýři a řediteli: shlédni milostivě na služebníka Svého Pia, jehož Jsi pastýřem Církve Své učiniti ráčil, a dejž, aby těm, jichž představeným jest, slovem i příkladem prospíval a se stádcem sobě svěřeným života věčného dosáhl. Skrze Pána našeho Ježíše Krista atd.

Za odvrácení rozkolu.

Modleme se: Bože, jenž, co zbloudilo napravuješ, co roztroušeno, shromáždí a co shromážděno, zachováváš: Tebe prosíme, račiž na lid křesťanský vyliti milost své jednoty, aby zavrhnuv od sebe rozdělení a s pravým pastýřem Církve Tvé jsa spojen Tobě hodně mohl sloužiti. Skrze Pána našeho Ježíše Krista atd. (Ze mše sv. votivní «Na odvrácení rozkolu». Ad tollendum schisma.)

II. Na Veliký Pátek. (Po paších.)

1. Za Sv. Církev:

Kněz: Modleme se, nejmilejší, za svatou církev Boží, aby ji Bůh a Pán náš v pokoj uvést, sjednotit a ochraňovati ráčil po

celém okrsku zemském a uvedl v ni všech-
na knížectví a mocnosti, nám pak pokojného
a tichého života popřál a Boha Otce vše-
mohoucího oslavovati dal.

Kněz: Modleme se. (Jáhen): Sklánějme
kolena. (Podjáhen): Povstaňte. Kněz: Vše-
mohoucí věčný Bože, jenž jsi slávu svou
všem národům v Kristu zjevil, opatruj díla
milosrdenství svého, aby církev Tvá po
celé zemi rozšířená v pevné víře a chvále
jména Tvého setrvala. Skrze téhož Pána
našeho . . . R. Amen.

2. Za svatého Otce.

Modleme se též za svatého Otce na-
šeho N., aby jej Bůh a Pán náš, který jej k
důstojnosti nejvyššího biskupa vyvolil, ve
zdraví a bezpečnosti zachoval své svaté
církvě ku spravování lidu Božího.

Modleme se . . . Sklánějme kolena . .
Povstaňte.

Všemohoucí věčný Bože, jehož vůlí
všechno řízeno jest: shlédni milostivě na
prosby naše a vyvoleného nejvyššího bi-
skupa nám svou dobrotivostí zachovej, aby
křesťanský lid, jenž dle tvého řízení jest
spravován, za vlády tak vznešeného vele-
kněze ve víře a v záslužných skutcích pro-
spíval. Skrze Pána našeho . . . R. Amen.

3. Za kacíře a rozkolníky.

Modleme se též za kacíře a rozkolníky,
aby Bůh a Pán náš je z bludů vytrhl a ku

svaté matce církvi katolické a apoštolské zpět povolati ráčil.

Modleme se . . . Sklánějme kolena . . Povstaňte.

Všemohoucí, věčný Bože, jenž všechny spasiti a nikoho zahubiti nechceš: shlédni na duše lstí ďábelskou svedené, aby velikou nepravost kacířskou odložily, v srdcích svých z bludů se kály a ku jednotě pravé víry Tvé se navrátily. Skrze Pána našeho . . . R. Amen.

III. Modlitby o Nejsvětější Svátosti Oltářní.

1. Při mši svaté ku cti Nejsvět. Svátosti oltářní (Sekreta).

Rač, prosíme, Pane, své Církvi milostivě uděliti darů jednoty a pokoje, které se obětovanými právě dary tajemství plným způsobem naznačují. Skrze Pána našeho . . R. Amen.

2. V době velikonoční

modlitba při mši po sv. přijímání (Postcommunio) po celou oktávu Hodu Božího Vzkříšení jakož i po sv. přijímání mimo mši sv. v celé době velikonoční:

Modleme se: Ducha lásky své rač v nás, o Pane, vlítí, a ježto Jsi svátostmi velikonočními nasytil, svou milostí svorné učiň. Skrze Pána našeho . . .

IV. Při každodenní mši svaté.

1. Před pozdravováním: po «Sanctus» na začátku Kanonu.

Tebe tedy, nejdobrotivější Otče, skrze Ježíše Krista, Syna tvého, Pána našeho, pokorně prosíme a žádáme, abys vděk milostivě přijal a požehnal tyto dary, tyto pocty, tyto svaté oběti neposkvrněné, jež Tobě obětuje zvláště za Církev tvou svatou katolickou, již v míru zachovávati, chrániti, sjednotiti a řídití ráčiž po celém oboru zemském: spolu se služebníkem svým papežem naším N., arcipastýřem naším N., císařem a králem naším N. i se všemi pravověrnými vyznavači a pěstiteli víry katolické a apoštolské.

2. Před sv. přijímáním:

(v první modlitbě):

Pane Ježíši Kriste, který jsi pravil k apoštolům svým: «Pokoj dávám vám, pokoj svůj zůstavuji vám», nepatř na hříchy mé, nýbrž na víru církve své a rač ji podle vůle své v pokoji a jednotě zachovati; jenž jsi živ a kraluješ, Bůh na věky věkův. Amen

V. Modlitby k Nejsvětějšímu Srdci Páně.

(Modlitby odpustkové.)

Modlitba za poblouilé.

Pane Ježíši Kriste, nejmilostivější Spasiteli světa, prosíme Tě vroucně pro nejsvětější Srdce Tvé, by se všechny zbloudilé ovečky nyní navrátily k Tobě, pastýři a

vůdci duší, jenž jsi živ a kraluješ s Bohem Otcem v jednotě Ducha Svatého, Bůh na věky věkův. Amen.

Odpustky: 300 dní po každé. Pius X. 22. listop. 1905.

Povzdech za bludaře.

Sladké Srdce Ježíšovo, smiluj se nad námi a nad našimi zbloudilými bratry.

Odpustky: 100 dní pokaždé. Pius X. 13. srpna 1908.

V modlitbě zázvětné sv. Otce Lva XIII. k nejsvětějšímu Srdci Páně následující vzývání:

Nejsladší Ježíši, Vykupiteli pokolení lidského, shlédni na nás, klečící pokorně před oltářem Tvým . . .

Budiž králem i oněch, jež svedl blud různý anebo odtrhl svár; i přivolej je opět do přístavu pravdy a k jednotě svaté víry, aby za krátko byl jeden ovčinec a jeden pastýř . . . Uděl, Pane, církvi Své svobodu bezpečnou bez nehody; uděl národům všem klid a řád dobrý; učiň, ať z obou konců země zaznívá hlas jeden: Chváleno budiž božské Srdce, jímž nám spasení se dostalo, Jemu budiž sláva a čest na věky. Amen.

VI. K Nejblahoslavenější Panně Marii:

1. Za obrácení všech bludařů a rozkolníků.

Ó Maria, Matko milosrdenství a útočiště hříšníků! My prosíme Tebe, shlédni svýma milosrdnýma očima na bludařské a rozkolnické národy. Ty, jež jsi »Stolice moudrosti«, osviť tato tak nešťastně v temnostech nevědomosti a hříchu zabředlá srdce, aby s úplnou jasností poznali svatou, katolickou, apoštolskou, římskou Církev jakožto jediné pravou Církev Ježíše Krista, kromě které není ani svatosti ani blaženosti. Dokonej jejich obrácení tím, že udělíš jim milost, aby upřímně vyznávali všechny pravdy svaté víry a dětinně se podrobili náměstku Ježíše Krista na zemi, římskému papeži, by takto svazky božské lásky s námi jsouce spojeni, tvořili jedno stádo pod jedním pastýřem, a my všichni Tobě, o přeslavná Panno, po celou věčnost chválu prozpěvovali: »Raduj se, Maria Panno, neboť ty jediná jsi zničila veškeré bludy v celém světě«. Amen.

Tříkrát: Zdrávas Maria . . .

Odpustky 300 dní. Pius IX. 30. prosince 1868.

2. Za obrácení rozkolnických Řeků (Východanů).

Ó neposkyrněná Panno Maria! My služebníci Tvoji a dítky svaté katolické, římské Církve, plni důvěry ve Tvou mocnou

ochranu, pokorně Tě prosíme, abys ráčila od Duchů atého ku cti a slávě Jeho věčného »vycházení od Otce i Syna« vyžádati plnost jeho darů pro naše oddělené bratry, rozkolnické Řeky (Východany), aby osvěcení jeho oživující milostí, navrátili se do lůna Církve katolické pod neomylné vedení jejího prvního Pastýře a Učitele, Nejvyššího Velekněze Římského, a takto upřímně s námi sjednocení skrze nerozlučné svazky téže víry a téže lásky, oslavovali spolu s námi konáním dobrých skutků nejsvětější Trojici a ctili zároveň Tebe, ó Panno Maria Matko Boží, milosti plná, nyní a po všechny věky. Amen.

Třikrát Zdravas Maria.

Odpustky 300 dní. Pius IX. dne 11. června 1869. Odpustky plnomocné jednou za měsíc pro ty, kteří se modlitbu tuto modlívali každodenně po celý měsíc; podmínky: sv. zpověď, sv. přijímání a modlitba ve chrámu Páně neb veřejné kapli na úmysl sv. Otce.

3. Modlitba k Panně Marii za obrácení bludářů a rozkolníků.

Panno mocná, která jsi sama jediná všechny bludy ve veškerém světě zničila, vysvobod' okrsek zemský od nástrah ďáblových, a shlédni na duše lstí ďábelskou svedené, aby všelikou nepravost kacířskou odložily, v srdcích svých se kály a k jednotě pravdy katolické se navrátily, a to Tvoji

přímlovou u Pána našeho Ježíše Krista Syna Tvého, který živ jest a kraluje s Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého, Bůh po všecky věky věkův. Amen.

Odpustky 100 dní jednou za den. Papež Lev XIII. dne 19. prosince 1885.

5 Modlitby k Panně Marii dle obřadu východního.

Ve východním obřadu sice nenalézáme zvláštní modlitby k Panně Marii za jednotu církví, avšak veliká úcta, pobožnost a důvěra k Panně Marii, jakou vyniká celý křesťanský východ a ty přčetné starobylé modlitby k Ní obsažené od nejstarších dob v bohoslužbě jsou dosti patrným důkazem, že východané, utíkají-li se tak často v jiných potřebách k Panně Marii, o jednotu pravé víry vzývají Pannu Marii právě nejobvyklejšími modlitbami marianskými, v nichž obsaženy jsou úpěnlivé prosby v záležitostech nejdůležitějších, čímž jest zajisté i jednotu víry a sv. církve. Proto uvádíme zde některé takové modlitby k Panně Marii.

a) Modlitba, kterou modlí se kněz denně, připravuje se na mši svatou u královských dveří ikonostasu před obrazem Panny Marie:

Miloserdija dveri otvergi nam blagoslovennaja Bogorodice Děvo, nadějuštijisja na ťa, da ne pogibnem, no da izbavimsja toboju ot běd: ty bo jesi spasenije roda christian-

skago (Milosrdenství, bránu otevři nám, blahoslavená Boží Rodičko, abychom doufající v Tebe nezahynuli, ale osvobozeni byli Tebou od všeliké bídý; neboť Ty jsi spasení pokolení křesťanského).

Jest to starobylá modlitba, která nalézá se jako nápis na nejstarším chrámu Páně Agija Sofia ku poctě Panny Marie v Kijevě, v níž obsažena jest blahá naděje na obnovení bývalé jednoty církevní s římskou stolicí. Modlitba tato konává se též při pobožnostech marianských.

b) Jiná modlitba v potřebách, již se užívá často i u lidu v modlitbách denních k Panně Marii:

Pod tvoju milosť přiběgajem, Bogorodice Děvo, molitv našich ne prezři vo skorběch, no ot bēd izbavi nas jedina čistaja i blagoslovennaja. (Pod tvé milosrdenství utíkáme se, Bohorodičko Panno, prosbami našimi nezhrdej v potřebách, ale od bēd (nebezpečenství) zbav nás, jediná čistá a blahoslavená. Patrně jest to modlitba téměř úplně stejná s naší Pod ochranu tvou se utíkáme; dle badatelů církevních památek jest prý naše modlitba Pod ochranu Tvou vlastně původu východního povstavši z oné obřadu východního.)

Z mnohých dojemných modliteb při veřejných pobožnostech k Panně Marii uvádíme aspoň jednu. (Kanon molebnyj k Pre-svjaťej Bogorodicě)

c) Kondak. glas. 7. Zastupnice christijan nepostydnaja, chodatajice k Tvorcu nepreložna, ne prezri grešnich molenij glasy, ne predvari jako blagaja na pomošt věrno vopijuštich ti; uskori na molitvu i potštisja na umolonije, zastupujušti prisno Bogorodice čtuštich tě.

Ne imany inyja pomošti, ne imany inyja nadeždy, razvě tebe prečistaja Děvo; ty nam pomozi, na tebe nadějemsja i toboju chvalimsja, tvoji bo jesmi rabi da ne postydimsja.

(Orodovnice křesťanů nezahanbená, prostřednice u Stvořitele ustavičná, nezhrdej (nezamítej) hlasy našich hříšných proseb, ale přispěj jakožto dobrotivá na pomoc věrně k tobě volajícím; rychle podporuj modlitby naše a pospěš vyslyšeti nás, ó Boží Rodičko, která ustavičně oroduješ za ctitele své. —

Nemáme jiné pomoci, nemáme jiné naděje, kromě Tebe, přečistá Panno! Ty nám pomoz, v Tebe doufáme, a Tebou se honosíme, neboť jsme tvojí Tobě zcela poddaní služebníci, abychom nebyli zahanbeni.)

Ze mše sv. (vých. obřadu) lze sem přičítati modlitbu k Panně Marii, která se často opakuje (po ektenijích).

d) Presvjatuju, prečistuju, preblagoslovennuju Vladyčicu našu, Bogorodicu i Prisno-Děvu, Mariju, s všemi svjatymi pomjanuvše sami sebe, i drug druga, i ves život náš, Christu Bogu predadim.

4. Modlitba k Panně Marii

za navrácení církví oddělených (rozkolnických) k jednotě víry. •

Panno Neposkvrněná, která zvláštní výsadou milosti byla jsi uchována před hříchem prvopočátečným, shlédni milostivě na naše odloučené bratry, kteří jsou též tvými syny, a přivolej je ku středu jednoty. Ač jsou odděleni, přece zachovali k Tobě, o Matko, co nejněžnější pobožnost; poněvadž jsi tak dobrotivá, odměň je za to tím, že jim vyprosíš návrat.

Ty, která jsi vítězkyní nad pekelným hadem již od počátku svého bytí, obnov nyní, kdy jest toho velmi naléhavá potřeba, dávnou vítězoslávu. Trvají-li naši nešťastní bratři stále ještě nyní oddělení od společného Otce, jest to dílem nepřítele: Ty proto odhal úklady, rozptyl řady jejich, aby konečně viděli, že není možno dosáhnouti spásy mimo jednotu s Nástupcem svatého Petra.

Ty, která v plnosti darů oslavila jsi již od počátku Jeho moc, jež způsobila v Tobě tak veliké divy, oslav Syna svého a přiveď nazpět zbloudilé ovce do Jeho jediného ovčince pod vedením všeobecného Pastýře, který jest Náměstkem Jeho na zemi, a budiž slávou Tvojí, ó Panno, že jako jsi vyhladila ve světě veškeré bludy, zničila jsi podobně všechny rozkoly a přinesla opět pokoj celému světu.

Odpustky 300 dní, Lev XIII. 1. února 1896.

Z těchto tak četných modliteb k Panně Marii v záležitosti sjednocení ve svaté víře pozorujeme, že Maria Panna jest již takto ctěná od sv. církve jakožto zvláštní Patronka jednoty všech církví ve víře katolické. — Mater unitatis omnium ecclesiarum, a jest naděje, že jednou i slavně bude prohlášena od sv. církve jakožto Patronka pod tím názvem.

VII. Modlitby k jiným svatým.

K sv. Cyrillu a Methoději:

Jednou Otčenáš a Zdrávas Maria s přídavkem: Svatá Panno Maria, svatí Cyrille a Methode, orodujte za nás.

Odp 100 dní, kdo jsa členem Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje, každodenně se pomodlí skroušeně udanou spolkovou modlitbu na úmysl Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje (za rozšíření katolické víry mezi Slovany a za sjednocení východní církve se sv. Stolicí římskou.)

O svátku sv. Cyrilla a Methoděje, biskupů a vyznavačů, apoštolů slovanských a patronů jednoty víry:

V západní Církvi dle církevních hodi-
nek pro arcidiecesi olomouckou.

Antifona k Magnifikat v II. nešporách:

Ó blahoslavení Biskupové naši, jichžto duše v ráji přebývají, těla však v pokoji pohřbena odpočívají; kéž titěž synové, jež jste v Kristu zplodili, vaší ochranou jsou vždy bránění.

Modlitba:

Modleme se. Všemohoucí věčný Bože, jenž jsi nás k jednotě víry křesťanské skrze blahoslavené Cyrilla a Methoděje, Vyznavače a Biskupy své, milostivě povolati ráčil, dej, prosíme, abychom z přítomné jejich slavnosti právem se radujeme, jejich nábožnými prosbami k věčné slávě přijíti zasloužili. Skrze Pána našeho . . Amen.

Dle církv. hodinek slovanských (hlaholských) římského obřadu: Antif. k Magnifikat v II. nešporách.

Sija jesta muža sveta, bivša druga božija, propovědaniem božije istiny slavna: jezika jeju ključa nebesi bista. (Tito jsou mužové svatí, stavší se přátely Božími, hlásáním Boží pravdy slavní: jazykové jejich stali se klíči nebes).

Molitva. Vsemogi věkověčni Bože, iže črez blaženaja Kirilla i Metoda, Izpovědnika svoja i Archijerejany k jedinstvu christijanskije věry milostivo prizvati izvolil jesi: podaj molim tě, da iže o nastoještím jeju prazdnice pravo veselím se, toju blagimi molitvami k věčnéj slávě priti utegnem. Go-

spodem našim Isu Christom Synom твоjim: iže s toboju živet i cěsarstvujet v jedinstvě Ducha Svetago Bog vo vse věki věkov. Amen.

Ve východním obřadu v církv. hodinkách unitů haličských:

V prazdnik Svjatych Otec našich i Slavjanských Apostolov Kyrilla i Metodija.

Tropar Glas 4.: Jako Apostolov jedino-uravniji, slavjanskych stran učitelije, Kyrille i Metodije blagomudrii, Vladyku všech molite, vsja jazyky slavjanskyja utverdit i v pravoslaviji i jedinomysliji, umiriti mir i spasti duši naša.

Kondak Glas 3. Svjaštemu dvojicu prosvětitelej našich počtim, božestvennych pisanij preloženijem istočnik Blogopoznanija nam istočivšich, iz něgože daže do dnes neoskudno počerpajušte ublažejem vas, Kyrille i Metodije, prestolu Vyšujago predstojaštich, i teplě moljaštich o dušach našich.

(Jako Apoštolové stejně ctnostní a slovanských krajů učitelé, Cyrille a Methoději velemoudří, Pána všech proste, aby všechny národy slovanské utvrdil v pravé víře a jednosmyslnosti (jednotě), upokojil svět a spasil duše naše. — Svatou dvojici osvětitelů našich uctěme, kteří překladem božských Písem otevřeli nám poznání Boha, z něhož ještě do dnešního dne hojně čerpáme, blahoslavíme Vás, Cyrille a Methoději, kteří u trůnu Nejvyššího na předních místech stojíte a vroucně prosíte za duše naše).

2. Modlitba o sv. Josafatu,

biskupu a mučenníku za jednotu církevní.

a) Dle římského breviáře a mše sv..

na den 14 listopadu.

Modleme se. Vzbudiž, prosíme ó Pane, v Církvi své Ducha, jímž naplněn jsa blažený Josafat, mučenník a biskup tvůj, duši svou za ovce položil: abychom jeho přímluvou i my tímže Duchem pohnuti a posílněni, duši svou za bratry položití se nebáli. Skrze Pána našeho Ježíše Krista, který s Tebou v jednotě Ducha Svatého živ jest a kraluje pro všechny věky věkův. Amen.

b) Modlitba k témuž světcí dle breviáře východní církve sjednocenné.

Kondak 1. Příklad převýborný dobroty Kristovy osvědčil jsi, Pastýři dobrý Josafate, neboť mocně snaže se o spasení stáda jeho, umučení až do krve přetrpěl jsi od roztržky milovných bratří pro sjednocení, položil jsi za ovce duši svou a vešel jsi do svatyně svatých. Proto i my tvoji nepřemožitelnou mužnost slavíce, voláme snažně k tobě: zdráv buď s atomučenníku Josafate, nerozborný (nepohnutelný) sjednocení sloupe.

Kondak 13.

O přebлаžený mučenníku Otče Josafate, jenž jsi zbarvil zemi čestnou krví svojí: Přijmiž nyní malou naši modlitbu tuto a uchovej sourodáky své před jízvou rozkolu.

Pros Boha za sjednocení od jednoty oddělených, abychom sjednotivše se všichni ve dvorech nebeských prozpěvovali na věky: Alliluja, Alliluja, Alliluja.

Opět a opět pokleknouce na kolena, za sjednocení církví v pokoji k Pánu Bohu se modleme:

Modlitba:

Nejvýš dobrý a milosrdný Pane Bože náš, ve třech Osobách nerozdílně sjednocená Bytosti, jenž jsi sjednotil naši lidskou bytnost v Bytosti Boží pro spasení světa: hle, nyní my dítky svaté katolické Církve, ovce tvého jediného stáda poddaní vrchnímu Pastýři, Náměstku Kristovu, jemuž jsi odevzdal klíče království svého, skroušeně Tebe prosíme skrze přímluvy služebníka svého svatomučenníka Josafata, jehož jsi ustanovil obráncem a horlivým zastáncem sjednocení, dej, aby vyplnilo se Tebou předpověděné proroctví: «I bude jeden ovčinec a jeden Pastýř». Ó Pane Bože, Ty znáš zlobu rány rozkolu, neboť tento (rozkol) rozpoutává svazky lásky, od níž veškeren zákon tvůj závisí. Znič rozpory bratrské a sám jsa, Pane Bože trojjasnou Bytostí, učiň o Pane, aby tito lidé, kteří zabloudivše do rozličných učení, se shromáždili v jedinou jednu Církev, a byli jedno jako Vy, a Tobě jednomu Bohu ve třech osobách se klaněli na věky věkův. Amen.

Přeloženo ze sbírky Akafistů (Akafistik) vydané v Žovkvě (Żolkiew) u OO. Basiliánů r. 1904.

3. Modlitba ku sv. Petru

(dle obřadu římského) na svátek Nastolení jeho v Římě (18. ledna) dle římského officia. Invitatorium k Jitřní a zároveň Antifona k Magnificat:

Ty jsi pastýř ovcí, kníže Apoštolů, tobě odevzdány jsou klíče království nebeského.

Modleme se: Bože, který jsi blahoslavenému Petrovi Apoštolu svému odevzdáním klíčů království nebeského, udělil moc svazovati: popřej, abychom pomocí jeho přimluvy od pout hříchů svých osvobozeni byli. Jenž jsi živ a kraluješ s Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého po všechny věky věkův. Amen.

Z veřejných společných modliteb:

1. dle římského obřadu.

V litanii ke všem Svatým:

«Abys veškerému lidu křesťanskému pokoj a svornost (lat. unitatem) udíleti ráčil, Tě prosíme, uslyš nás.

V modlitbách za všeobecné potřeby křesťanstva (v téže litanii):

«Uděl nám, ó Bože, pokoje, náležitou sjednocenost u víře beze všeho rozdvojení a odpadlictví.»

2. Modlitby za jednotu církevní při službách Božích dle východního obřadu:

Ve velké ekteniji (litanii), která se koná při mši svaté na začátku jejím a při hodinách jitřních třetí prosba:

V.: O mirě vsego mira, blagostojaniji svjatych Božijich cerkvej, i sojedeneniji vsěch, Gospodu pomolimsja.

R. Gospodi pomiluj.

(Za pokoj celého světa, dobrý stav svatých Božích církví a sjednocení všech Pána Hospodina prosme. Pane smiluj se.)

Dále ještě při mši sv. (podle sv. Jana Zlatoustého).

V ektenii před modlitbou «Otče náš»

V.: Sojedenenije věry, i pričastije svjatego Ducha isprosivše sami sebe, i drug druga, i ves život naš Christu Bogu predadim.

R.: Tebě Gospodi.

(V.: Sjednocení víry a účastenství Ducha svatého vyprosivše, sami sebe jeden druhého a veškeren život náš Kristu Bohu odporoučíme.

R.: Tobě Pane.)

Ve mši sv. dle sv. Basilia Velikého po proměnění při vzpomínce živých: Též prosíme Tě ó Pane, pomni své svaté katolické a apoštolské církve, která od konce ke konci okrsku zemského jest rozšířena, a upokoj ji, již jsi získal (vydobył) drahou krví Krista tvého, a upevni tento svatý dům až do skonání světa.

Svatí církevní učitelé neb spisovatelé,

kteří jednotu církve neohroženě hájili, neb pro ni i mnoho trpěli a jež v záležitosti sjednocení církevního máme horlivě ctíti a vzývatí, jsou v církvi západní:

Sv. Irenaeus, biskup Lyonský zemřel jako mučenník r. 202, památku na něho slavíme 28. června.

Sv. Hilarius, biskup Piktavský (Poitiers) † 366 památ. 13. ledna.

Sv. Ambrož, biskup Milánský † 397 památ. 7. prosince.

Sv. Jeroným kněz † 420, památ. 30. září.

Sv. Augustin, biskup Hipponský † 410 památ. 28. srpna.

Sv. Řehoř Veliký, papež † 461. památ. 12. března.

Lev Veliký, papež † 461.

Ve východní církvi:

Sv. Athanasius Veliký, biskup Alexandrijský † 373 památka 2. května.

Sv. Basilius Veliký, biskup Caesarejský † 379 památ. na vých. 1. ledna na, záp. 14. června.

Sv. Cyrill Jerusalémský, biskup Jerus. † 386, památ. 18. března na západě.

Sv. Jan Zlatoústý, biskup cařihradský, † 407, památ. 27. ledna na západě.

Sv. Cyrill Alexandrijský, biskup Alex. † 447, památ. 9. února na západě.

Sv. Jan Damascenský, kněz, † 744, pam. 27. března na západě.

V obou církvích svatý Cyrill (zemřel 14. února 869) a Methoděj (zemř. 6. dubna 885); památku jejich na Moravě slavíme 5. července.

Přede všemi Svatými po Panně Marii jsou patrony jednoty církevní sv. Michael archanděl (památka 29. září) a sv. Josef, pěstoun Páně a snoubenec Panny Marie (pam. 19. března), a svatý Petr, první viditelná hlava sv. církve.

Modlitba ku sv. Petru dle východního obřadu.

Na den 16. ledna: Poklenenijsje verigam (poutům) Apostola Petra. Tropar glas: Rima ne ostavl, nam prišel jesi, čestnymi verigami, jaže nosil jesi Apostolov pervoprestoljne: jimže věroju poklanjajuštesja, molimsja: tvojimi k Bogu molitvami daruj nam veliju milost.

Kondak Glas 2.: Kameň (Skála) Christos, kameň a věry proslavjajet světlo Učenikov pervoprestolnika: sozyvajet bo vsja prazdnovati, Petre, čudes a tvojeja čestnyja verigij, i podajet pogrěšenij proštenije.

Podobný kondak se říká na svátek sv. Apoštolů Petra a Pavla dne 29. června, kde nalézáme úplně stejný začátek: kameň Christos, kameňa věry — učeníkov.

K Duchu svatému.

Při všem snažení a při modlitbách ve prospěch sjednocení církevního třeba nám milosti od Ducha svatého, aby on osvěcoval

a vše řídí. K tomu cíli vhodnou jest v našem obřadě modlitba obsažená v malém katechismu (starším již neužívaném) v přídavku:

Přijď ó Duchu svatý! naplň srdce Svých věřících věrných, a zapal v nich oheň lásky své. Jenž jsi národy rozličných jazyků v jednotu víry shromáždil. Modleme se: Ó Bože, který jsi srdce věřících Duchem svatým osvítil a poučil, dejž nám, abychom v témž Duchu právě smýšleli a z jeho útěchy vždycky se radovali. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Z obřadu východního lze použití modlitby k Duchu svatému, která se velmi často koná pravidelně na začátku každé pobožnosti veřejné (v cír. hodinkách, při mši sv., udílení sv. svátostí . . .):

Carju nebesnyj, Utěšitelju, Duše istiny, vezdě syj, i vsja ispolnjajaj, sokrovište blagych, i žizni podatelju: přijdi i vselisja v ny, i očisti ny ot vsakyja skverny, i spasi, Blaže, duši naša.

(Králi nebeský, Utěšiteli, Duše pravdy, všudypřítomný, a všechno naplňující, poklade dober a života dárce: přijdiž a ubytuj se v nás, a očisti nás od všeliké skvrny a spasiž, ó Dobrotivý, duše naše.)

* * *

Modlitby naše za sjednocení církevní budou v nebesích tím milostivěji přijaty a rychleji vyslyšeny, bude-li dílo sjednocení míti své zvláštní patrony nebeské, od nejvyšší viditelné hlavy sv. Církve k tomu cíli

zvolené, jejichž zvláštní přimluvě a ochraně záležitost tak veliká a nesnadná by byla autoritou církevní odevzdána a odporučena.

•
Za takové patrony zvolil sobě pro snahy své v díle sjednocení církevního náš «Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje pod ochranou blahoslavené Panny Marie», jak název sám již nasvědčuje, nejblahoslavenější Pannu Marii a sv. Cyrilla a Methoděje. Proto v nejnovější době odhodlal se týž Apoštolát s přátely unie prositi svatého Otce Pia X., aby Maria Panna byla prohlášena a uctívána jakožto Matka jednoty křesťanské (*Mater unitatis christianae*) a pod tímto novým názvem byla v litanii lauretánské vzývána v celém světě křesťanském. Zároveň zamyšlejí přednésti sv. Otcí prosbu, aby sv. Cyrilla a Methoděje prohlásil za patrony unie a celého díla pro unii. Mají totiž svatí Cyrill a Methoděj býti uctíváni a vzýváni v celé církvi svaté — a tedy nejen u nás Slovanů jakožto patronové sjednocení církevního a veškerého díla pro toto sjednocení, jež se nevztahuje a nemá vztahovati pouze na naše slovanské bratry, nýbrž na všechny křesťany východní od svaté Církve posud oddělené (rozkolné) bez rozdílu národnosti. Takto Apoštolát náš rozšiřuje účel svých snah a svého působení ve prospěch veškerých rozkolníků východní církve řeckoslovanské jakožto spolek nikoli výhradně slovanský, nýbrž všeobecný mezinárod-

ně-katolický. Podporujme proto i tento úmysl svojí modlitbou, aby stal se skutkem, od něhož lze očekávati hojnějších úspěchů, poněvadž dostane se jemu takto více všeobecného zájmu a tudíž i hojnější podpory duchovní i hmotné.

Adveniat Regnum Tuum. — Ave Maria.

